

Berlage of Barlaeus?

Het schoolkeuzeproces door de ogen van Amsterdamse ouders

Projectnummer: 11258

In opdracht van: DMO

Lotje Cohen MSc
drs. Idske de Jong
dr. Esther Jakobs
drs. Jeroen Slot

Oudezijds Voorburgwal 300
1012 GL Amsterdam
Telefoon 020 251 0305
l.cohen@os.amsterdam.nl

Postbus 658
1000 AR Amsterdam
Fax 020 251 0444
www.os.amsterdam.nl

Amsterdam, november 2012

Gemeente Amsterdam
Bureau Onderzoek en Statistiek

Berlage of Barlaeus?

Inhoud

Samenvatting	5
Inleiding	11
1 Basisschooladvies	15
1.1 Driekwart heeft gesprek in groep 7 over BSA	15
1.2 VMBO b/k ouders krijgen minder adviezen van de basisschool hoe een keuze te maken voor een middelbare school	17
2 Beeld vooraf: wat is de ideale school?	19
2.1 Ideale school: goed, veilig en met veel persoonlijke aandacht	19
2.2 Meerderheid (77%) heeft voldoende informatie over kwaliteit	22
2.3 Sociale veiligheid is veilig voelen en geen gepest	24
2.4 Graag een gemengde school	26
2.5 Extra aandacht voor sport belangrijk voor 42%	27
2.6 Een hoger niveau op school is belangrijk	29
3 Oriëntatie: open dagen	33
3.1 Een vijfde al in groep 7 naar open dagen	33
3.2 Jongeren bezochten gemiddeld drie scholen	34
3.3 Mening over school na bezoek open dag vaak positiever	35
3.4 Grote scholen voelen minder veilig	36
3.5 Loten zorgt voor verbreden horizon tijdens keuze	37
4 Keuze van een school	39
4.1 Ouders zeggen dat mening kind doorslaggevend is bij definitieve keuze	39
4.2 Sites van scholen met aantal aanmeldingen gebruikt door HAVO/VWO ouders	41
5 Loten	45
5.1 Loten is stressvol	45
5.2 Ouders willen liever een top drie van scholen opgeven	46
6 Definitieve plaatsing	49
6.1 Twintig procent noemt in januari verkeerd BSA	49
6.2 Meerderheid zit op vooraf genoemde favoriete school	50
6.3 Hoe lager het BSA, des te minder een kind op de favoriete school komt	52
6.4 Leerlingen vaker op school met lagere adviezen in plaats van hogere adviezen	52
6.5 VWO leerlingen van laag opgeleide ouders minder naar gymnasia	54
7 Tips van ouders	57
7.1 Wethouder: los het gedoe met loten op!	57
7.2 Verbeter het aanbod: geef Amsterdamse kinderen voorrang	59

Gemeente Amsterdam
Bureau Onderzoek en Statistiek

Berlage of Barlaeus?

Samenvatting

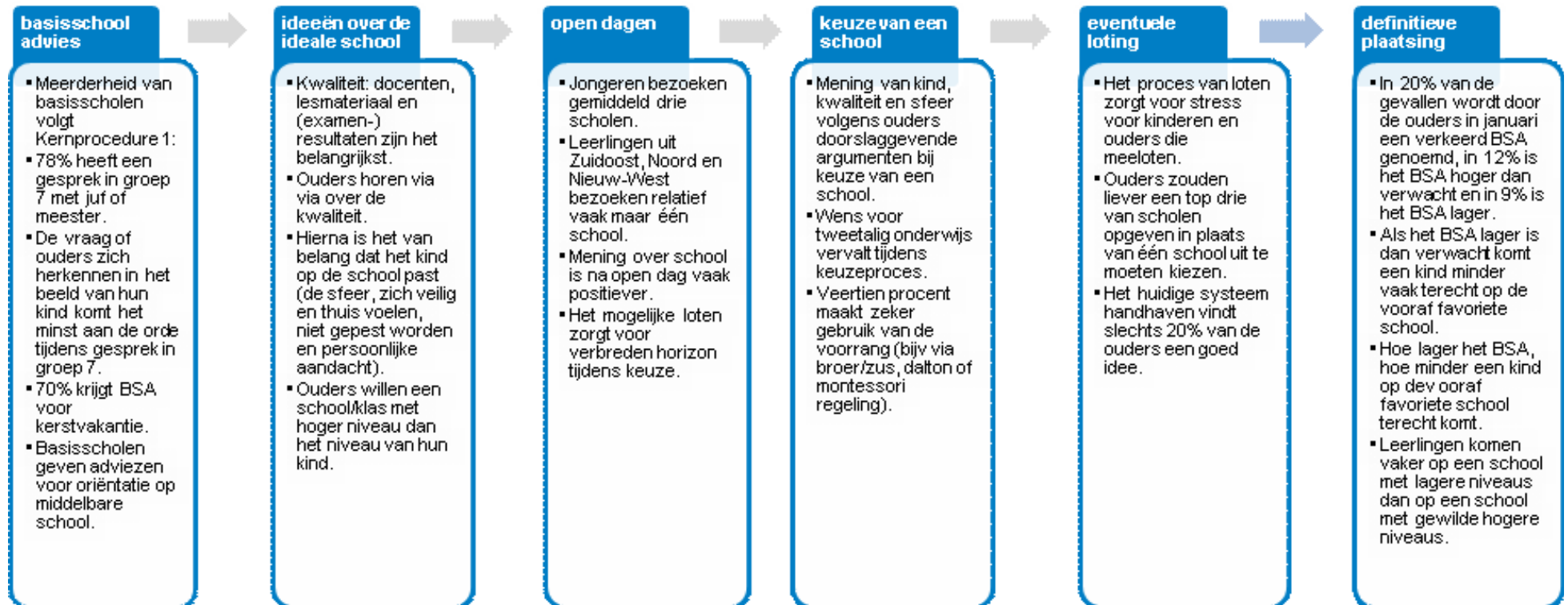
Ruim 2000 Amsterdamse ouders van leerlingen in groep 8 (29% van alle ouders met een kind in groep 8) hebben meegedaan met een onderzoek in januari 2012 over hoe ze samen met hun kind een middelbare school uitkiezen en over hoe hun ideale school eruit ziet. In totaal hebben 570 ouders ook op twee volgende momenten tijdens het keuzeprocess in schooljaar 2011/'12 hun mening gegeven, onder andere over wat ze van de open dagen en mogelijke loting vonden. In deze samenvatting zijn de belangrijkste resultaten per fase in het schoolkeuzeprocess weergegeven. Tijdens het onderzoek bleek dat ouders van leerlingen met VMBO-b/k adviezen het proces heel anders doorlopen dan ouders van kinderen met een VWO advies. Ook deze verschillen komen in de samenvatting aan bod. We eindigen met de aanbevelingen die uit de resultaten van het onderzoek volgen.

Zes fases in het schoolkeuzeprocess

Het schoolkeuzeprocess begint in groep 7 met een eerste basisschooladvies en eindigt aan het einde van groep 8 met een definitieve plaatsing op een middelbare school. De zes stappen die ouders en leerlingen in deze tijd doorlopen zijn samengevat in onderstaand schema. In het schema op de volgende bladzijde staan de belangrijkste bevindingen per fase in het proces. Zo blijkt dat de meerderheid van de basisscholen de kernprocedure 1 volgen, maar dat er verbeteringen mogelijk zijn. Tijdens de open dagen in februari en maart bezoeken ouders met hun kinderen gemiddeld drie scholen. Ook is een van de resultaten dat leerlingen met een lager basisschooladvies dan verwacht vaker niet op de middelbare school van eerste voorkeur komen.

Schematische samenvatting van het schoolkeuzeproces

VMBO-b/k ouders

Kiezen minder actief een middelbare school

Op alle vlakken zijn VMBO-b/k ouders het minst actief bij het kiezen van een middelbare school. Ze krijgen van de basisschool de minste adviezen over hoe een middelbare school te kiezen en er worden in Nieuw-West en Zuidoost (waar veel kinderen VMBO advies krijgen) minder voorlichtingsdagen van middelbare scholen op de basisschool georganiseerd. Ze hebben vooraf een minder goed beeld van de ideale school en ze stellen minder eisen aan een school. Ze vinden vooral kwaliteit, een nadruk op kernvakken, mogelijkheden tot opstroom en aandacht voor sport belangrijk. Daarnaast bezoeken VMBO-b/k ouders minder open dagen dan de andere ouders (de helft van de VMBO-b/k ouders bezoekt slechts één open dag). Ook blijkt het definitieve basisschooladvies vaak hoger of lager uit te pakken dan het basisschooladvies dat ouders in januari krijgen.

Dit alles leidt er toe dat VMBO-b/k ouders minder vaak op hun vooraf als favoriet genoemde school terecht komen. Onder andere omdat ze minder vaak een favoriete school hebben, omdat ze geen goed beeld hebben van het niveau van hun kind en omdat ze geen goed beeld hebben van het niveau dat de scholen aanbieden. VMBO-b/k leerlingen komen vaker op een brede VMBO school terecht dan op een gewilde VMBO-HAVO-VWO school. Uit eerder onderzoek bleek dat VMBO-b/k ouders vaak op een school in de buurt terecht komen, dit lijkt een logisch gevolg van het feit dat zij zich minder actief verdiepen in het vinden van een middelbare school.

VMBO-g/t en VMBO-t/HAVO ouders

Willen naar een school met mogelijkheden tot opstroom

Ouders van leerlingen met een VMBO-g/t of VMBO-t/HAVO advies bereiden zich beter voor op de schoolkeuze dan VMBO-b/k ouders maar minder goed dan HAVO/VWO ouders. Zo bezoekt 40% van deze ouders slechts één open dag. Kwaliteit van een school is vaker dan gemiddeld een doorslaggevende factor om voor een school te kiezen. Naast kwaliteit is voor deze ouders sociale veiligheid en contact tussen ouders en school belangrijk. Sport, maar ook extra nadruk op talen, TTO, muziek en economie zijn interessante profielen voor deze ouders. Naast deze mogelijkheden voor brede ontwikkeling is een consequente handhaving van de regels op school essentieel. Daarnaast zijn mogelijkheden tot opstroom zeer van belang voor deze groep. VMBO-t en VMBO-t/HAVO kinderen hebben het afgelopen jaar het meest moeten loten terwijl ze daar minder goed op voorbereid zijn dan HAVO/VWO leerlingen. Ook blijkt uit eerder onderzoek dat vooral uitgelote VMBO-t leerlingen later in hun schoolcarrière hinder ondervinden van hun uitloting. De VMBO-t en VMBO-t/HAVO leerlingen komen relatief vaak niet in een gemengde brugklas met de gewenste mogelijkheden tot opstroom.

HAVO en HAVO/VWO ouders

Komen relatief vaak in gewenste HAVO/VWO brugklas terecht

Ouders van HAVO en HWVO/VWO leerlingen bereiden zich goed voor op de keuze van een school en komen vaak op een van hun vooraf favoriet genoemde scholen terecht. Ze zorgen dat ze ook een beeld krijgen van scholen waar waarschijnlijk niet geloot wordt. Ze vinden kwaliteit, sfeer en sociale veiligheid belangrijke kenmerken van een ideale school. Er zou extra aandacht moeten zijn voor een of meerdere van de volgende onderdelen: sport, talen, kunst, muziek en/of TTO. Aandacht voor een consequente handhaving van regels is belangrijker voor HAVO en HAVO/VWO ouders dan voor VWO ouders. Ouders van HAVO leerlingen willen graag dat hun kind in een HAVO/VWO brugklas komt en in tegenstelling tot de VMBO-t kinderen die niet in klassen met mogelijkheden tot opstroom komen, geldt dit wel vaak voor HAVO leerlingen.

VWO ouders

Weten welke school ze willen voor hun kind en kinderen komen daar ook terecht

VWO ouders hebben een uitgesproken beeld over hun ideale school, ouders zijn erg goed geïnformeerd over alle mogelijkheden en verschillende profielen die scholen aanbieden en bezoeken de meeste open dagen. VWO leerlingen komen vaak op een in januari genoemde favoriete school, zeker in het afgelopen schooljaar waarin weinig VWO leerlingen hebben moeten loten. Er moet op de school van keuze naast goede kwaliteit, in ieder geval aan brede ontwikkeling worden gedaan. Een voorkeur voor welke brede ontwikkeling verschilt erg per ouder en kind. VWO ouders informeren zich het best over de kwaliteit van een school. Waar overige ouders dit vooral via via doen, zoeken VWO ouders ook objectieve informatie en bekijken ze onderzoeken in kranten en tijdschriften.

Aanbevelingen

Deze aanbevelingen zijn gerangschikt per onderwerp en gericht aan de gemeente, de schoolbesturen van primair en voortgezet onderwijs en ouderorganisaties zoals OCO.

Kwaliteit

- Kwaliteit van een school is voor alle ouders het allerbelangrijkst en de kwaliteit verbeteren zou de eerste prioriteit moeten zijn van elke middelbare school. Met kwaliteit bedoelen ouders goede docenten en goede eindexamenresultaten. De schoolbesturen en de gemeente zouden met behulp van objectieve gegevens per school kunnen sturen op kwaliteitsverbetering. Dit zou geoperationaliseerd kunnen worden door informatie per school te verzamelen over bijvoorbeeld het aandeel bevoegde docenten, gegevens over ziekteverzuim van docenten, gegevens over de instroom en doorstroom en examenresultaten.
- Deze gedetailleerde gegevens over de kwaliteit hoeven niet direct aan ouders gecommuniceerd te worden. Deze informatie zal vooral de hoogopgeleide ouders bereiken via bijvoorbeeld de media of ouderorganisaties als OCO.
- VMBO-b/k ouders vinden kwaliteit belangrijk maar weten hier het minste van af van alle ouders. Het is ook de vraag of de aangeboden informatie hen bereikt. Een

Berlage of Barlaeus?

instantie die dicht bij hen staat (bijvoorbeeld OCO of de basisschool) zou specifiek VMBO-b/k ouders moeten voorlichten over kwaliteit van middelbare scholen.

Kernprocedure/loten

- Bekijk de mogelijkheden van het inschrijven door middel van een top drie. Mogelijk kunnen tweede en derde keuze scholen eerder anticiperen op de toestroom door middel van extra klassen op bepaalde niveaus aan te bieden.
- Stroomlijn in samenwerking met de regio zoveel mogelijk de voorrangsregels en de belangrijke momenten (bijvoorbeeld de data van de eerste inschrijvingsronde) voor Amsterdamse kinderen en kinderen buiten Amsterdam.
- De Kernprocedure wordt niet op alle basisscholen gevolgd; er is vaak geen intern begeleider of schoolleider bij het gesprek over het BSA, ook is het onduidelijk voor ouders of er een verslag wordt gemaakt en als laatste wordt ouders niet altijd gevraagd of ze zich herkennen in het beeld dat de school geeft. Ook noemt 20% van de ouders in januari een ander BSA dan het uiteindelijke basisschooladvies. Schoolbesturen voor het basisonderwijs en directeuren moeten zorgen dat de (mogelijk vernieuwde) Kernprocedure binnen hun scholen goed uitgevoerd wordt.
- Organiseer meer voorlichtingsavonden/dagen op basisscholen waar veel leerlingen VMBO advies hebben (bijvoorbeeld in Zuidoost, Noord en Nieuw-West) in samenwerking met middelbare scholen in de buurt.
- VMBO-t/HAVO leerlingen zouden zich beter moeten voorbereiden op mogelijke loting door bijvoorbeeld ook scholen te bezoeken die waarschijnlijk niet hoeven te loten. De basisschool of OCO zou hierin deze ouders kunnen begeleiden.

Nieuwe scholen

- Ontwikkel VMBO scholen waar sport een speerpunt is.
- Zorg op VMBO-b/k scholen voor mogelijkheden tot opstroom.
- De afgelopen jaren is er geloot voor VMBO-t plekken op scholen waar ook een HAVO afdeling is. VMBO-t ouders vinden mogelijkheden tot opstroom erg belangrijk, breid het aantal plekken voor VMBO-t leerlingen op scholen met ook HAVO uit.
- HAVO leerlingen vinden doorstroommogelijkheden naar VWO erg belangrijk. Zorg dat deze optie er is, ook bij scholen waar HAVO het hoogste niveau is.

Gemeente Amsterdam
Bureau Onderzoek en Statistiek

Berlage of Barlaeus?

Inleiding

De gemeente Amsterdam hecht er waarde aan dat kinderen en ouders de keuze hebben uit een aantrekkelijk aanbod van middelbare scholen en dat het aanbod aansluit op hun wensen en behoeften. Er zijn plannen binnen de gemeente en de schoolbesturen om het aanbod van scholen aan te passen. De gemeenteraad wil graag dat ouders inspraak hebben op deze plannen. Ouders hebben hier ook aandacht voor gevraagd, onder andere door het inspreken van een lid van de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR) van de stichting Openbaar Onderwijs aan de Amstel (OOadA) bij de gemeenteraad en door acties van stichting Vrije Schoolkeuze Amsterdam (VSA) en de Onderwijs Consumenten Organisatie (OCO).

De kaarten uitgelegd: plannen voor nieuwe onderwijsvoorzieningen

In de zomer van 2011 is *De kaarten Uitgelegd*, een gezamenlijke concretisering van het Amsterdamse Regionaal Plan Onderwijsvoorzieningen (RPO) door het Overlegplatform voor de Schoolbesturen VO in Amsterdam (OSVO) en de gemeente Amsterdam vastgesteld. In *De Kaarten Uitgelegd* hebben de betrokken schoolbesturen op een aantal terreinen afgesproken een hechte samenwerking te ontplooiën. Het gaat daarbij om spreiding van scholen, afstemming over het aanbieden van sectoren en leerwegen, gebruik maken van elkaars expertise bij het ontwikkelen van nieuwe concepten/profielen en elkaar blijvend informeren. Er zijn verschillende scenario's per delen van de stad¹ uitgewerkt waarin aangegeven wordt welke scholen moeten sluiten, welke scholen zich op welke doelgroepen moeten specialiseren en waar ruimte is voor nieuwe scholen.

Herziening Kernprocedure 1

In *De Kaarten Uitgelegd* wordt ook een herziening van de Kernprocedure 1 (KP1) bepleit. De KP1 is een set van afspraken tussen schoolbesturen en gemeente waarin de overgang van basisscholen naar het Voortgezet Onderwijs wordt geregeld. In het schooljaar 2011/'12 wordt de KP1 onder de loep genomen en verbeterd. Schoolbesturen en DMO betrekken graag ouders en leerlingen bij deze herijking van de KP1.

O+S heeft in het voorjaar van 2011 in opdracht van DMO al het bestaande onderzoek naar schoolkeuzemotieven gebundeld. Hiernaast is er in februari 2011 in opdracht van de Werkgroep Ouder en Leerling van de GMR van OOadA onderzoek verricht naar de voorkeuren van ouders van 8^e-groepers. De uitkomsten van deze onderzoeken en de voorstellen gedaan in *De Kaarten Uitgelegd* zijn voor de gemeenteraad en DMO aanleiding geweest om een onderzoek onder Amsterdamse ouders uit te voeren. DMO heeft aan O+S gevraagd de mening van ouders over de concretisering van het RPO en de Kernprocedure 1 in kaart te brengen. Hiernaast is er de wens om het schoolkeuzeproces van ouders en leerlingen te volgen en in kaart te brengen. O+S heeft ouders op drie momenten tijdens het keuzeproces een vragenlijst voorgelegd.

¹ De stadsdelen West & Nieuw-West en Zuid & Centrum worden hierbij samen bekeken.

Voor u ligt het rapport over het schoolkeuzedeel van het onderzoek. Er is een apart rapport waarin ouders hun mening over specifieke voorbeelden uit het RPO geven.

Fase 1: januari 2012

In januari 2012 heeft O+S 7.095 ouders met een kind in groep 8 door middel van een brief naar het huisadres uitgenodigd deel te nemen aan het online onderzoek. Als het goed is hebben de leerlingen op dat moment het basisschooladvies gekregen en zijn ze nog niet naar de open dagen geweest. Er werden vragen gesteld over de ideale school, hun voorkeur op dat moment en ouders konden hun mening geven over plannen voor nieuwe scholen. Na een achterblijvende respons hebben alle ouders die nog niet hadden deelgenomen ook een schriftelijke vragenlijst thuis ontvangen. Daarnaast hebben de schoolbesturen de scholen geïnformeerd over het onderzoek en ouders aangespoord mee te doen. In totaal hebben 2.072 ouders deelgenomen aan het onderzoek, een respons van 29%. Van alle ouders heeft 58% de vragenlijst online ingevuld en 42% de papieren vragenlijst. De ouders zijn goed verdeeld over de verschillende schooladviezen en stadsdelen (zie tabel 1). Er is een lichte oververtegenwoordiging van ouders van kinderen met een HAVO en/of VWO advies (HAVO en VWO ouders).

Omdat deze oververtegenwoordiging aanwezig is splitsen we in het grootste gedeelte van het onderzoek de antwoorden uit naar vier groepen ouders met kinderen met verschillende basisschooladviezen, deze groepen ouders hebben de keuze uit ongeveer dezelfde soorten middelbare scholen. De respons per groep is voldoende om iets te zeggen over deze groep. De eerste groep bestaat uit ouders van leerlingen met een beroepsgericht VMBO advies (VMBO basis, VMBO-kader of een dubbeladvies VMBO-basis/kader). Deze leerlingen zitten vaak in een gemengde VMBO-b/k brugklas en kunnen kiezen uit VMBO-b/k scholen of brede VMBO scholen. De tweede groep zijn ouders van kinderen met een VMBO-theoretisch advies of met een dubbeladvies VMBO-t/HAVO. Deze leerlingen kunnen kiezen uit verschillende soorten scholen: brede VMBO-s, categorale VMBO-t scholen (met of zonder HAVO kansklas) of brede scholengemeenschappen (inclusief HAVO en VWO). De derde groep bestaat uit ouders van leerlingen met een HAVO of een HAVO/VWO advies. Deze kinderen hebben de keuze uit een brede scholengemeenschap of een HAVO/VWO school. Als laatste zijn er de ouders van kinderen met een VWO advies. Deze kinderen kunnen naar een brede scholengemeenschap, een HAVO/VWO school of een categoriaal gymnasium.

Tabel 1 Respons naar basisschooladvies kind en stadsdeel

	Centrum	West	Nieuw-West	Zuid	Oost	Noord	Zuidoost	totaal
onbekend	5	15	25	7	14	21	19	106
SO, PRO, kopklas	2	3	13	2	10	10	21	61
VMBO b/k	8	48	84	13	51	59	74	337
VMBO g/t & VMBO-t/HAVO	22	54	103	36	65	66	81	427
HAVO & HAVO/VWO	51	84	99	112	124	73	56	599
VWO	74	71	79	125	139	63	25	576
Totaal	162	275	403	295	403	292	276	2106 ²

² Van 6 kinderen is het stadsdeel waarin ze wonen onbekend.

Berlage of Barlaeus?

Ook is er een goede representatie van de verschillende herkomstgroepen in de stad. We kennen de herkomstgroepen van de kinderen van de ouders die hebben deelgenomen; 39% is autochtoon, 13% overige niet-westerse allochtone en 11% Marokkaans. De overige groepen zijn te zien in tabel 2.

Tabel 2 Herkomst van de kinderen van de ouders die hebben deelgenomen aan het onderzoek

	n	%
Surinamers	168	8
Antillianen	23	1
Turken	129	6
Marokkanen	224	11
ov. niet-westerse allochtonen	271	13
westerse allochtonen	187	9
autochtonen	828	39
onbekend	282	13
totaal	2112	100

Fase 2: maart 2012

Begin maart 2012 hebben we alle ouders die hadden deelgenomen aan de eerste fase en die hadden aangegeven mee te willen doen aan vervolgonderzoek een brief of e-mail gestuurd met een link naar een tweede vragenlijst over de open dagen. In totaal hebben we 1.564 ouders uitgenodigd, 840 ouders (54%) hebben meegedaan. Onder hen is een ondervertegenwoordiging van VMBO-ouders, ouders van niet-westerse allochtone kinderen en ouders wonend in Zuidoost. Er is een oververtegenwoordiging van HAVO en VWO ouders, van autochtone en westerse allochtone ouders en ouders uit Centrum en Zuid. Bij alle analyses zullen we significante verschillen tussen groepen ouders noemen.

Fase 3: juni 2012

Eind juni 2012 hebben we de groep ouders die hadden aangegeven mee te willen doen aan vervolgonderzoek een uitnodiging gestuurd voor vragen over de definitieve keuze. We hebben 1.559 ouders uitgenodigd om deel te nemen aan de derde fase (dus ook ouders die niet meegedaan hebben met de tweede fase), 734 ouders (47%) hebben deelgenomen. In totaal hebben 570 ouders aan alle drie de fases van het onderzoek meegedaan; dat is 8% van alle ouders in groep 8. Er is een zelfde onder- en oververtegenwoordiging als in fase 2. Ook voor fase drie houden we rekening met significante verschillen tussen groepen ouders (naar herkomst, stadsdeel of basisschooladvies).

Fase 4: juli 2012

DMO heeft gegevens geleverd over de definitieve inschrijving bij een VO-school en het definitieve basisschooladvies van de groep 8 leerlingen. Deze gegevens hebben we gekoppeld aan de antwoorden die de ouders in de verschillende fases van het onderzoek hebben gegeven. Zo is te achterhalen hoeveel kinderen op een vooraf favoriet genoemde school terecht zijn gekomen.

In het rapport zullen we omwille van de leesbaarheid niet elke keer noemen in welke fase de vraag aan ouders is voorgelegd.

Leeswijzer

De hoofdstukken volgen de verschillende stappen in het schoolkeuzeproces zoals in onderstaande figuur weergegeven. In het eerste hoofdstuk staat het basisschooladvies centraal, wanneer krijgen ouders hierover informatie van de basisschool? In het tweede hoofdstuk bekijken we de ideeën die ouders over de ideale school hebben, voordat ze een keuze hebben gemaakt. We beschrijven we welke kenmerken deze ideale school heeft. In hoofdstuk drie komen de open dagen en de mening van de ouders en kinderen hierover aan bod. In het vierde hoofdstuk staat de daadwerkelijke keuze centraal, wat maakt de definitieve doorslag? Hoofdstuk vijf behandelt verschillende processen rondom het loten, hoe ervaren ze het loten? In het zesde hoofdstuk kijken we naar de definitieve plaatsing op een school. Hoe verschilt die van de voorkeur in eerste instantie? In het laatste hoofdstuk worden de aanbevelingen van de ouders aan de wethouder en de schoolbesturen besproken.

1 Basisschooladvies

In de kernprocedure staat beschreven hoe het basisschooladvies aan ouders gegeven zou moeten worden. Zo zou er in groep 7 een gesprek moeten plaatsvinden met de docent en een intern begeleider of lid van de schooldirectie over het waarschijnlijke basisschooladvies. In groep 8 zou het gesprek over het basisschooladvies voor de kerstvakantie besproken moeten worden. In dit hoofdstuk geven ouders aan hoe zij gehoord hebben over het basisschooladvies van hun kind.

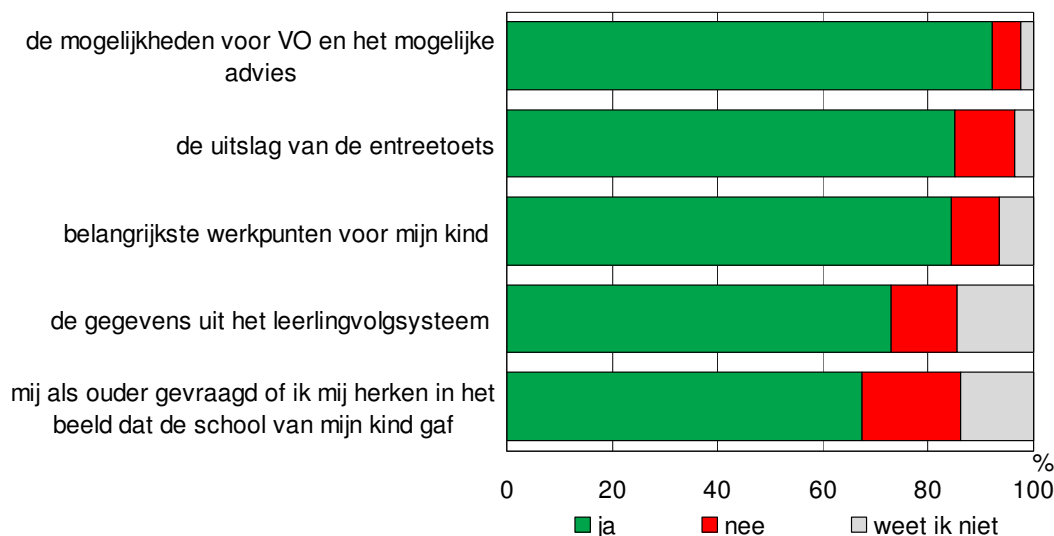
1.1 Driekwart heeft gesprek in groep 7 over BSA

Driekwart van de ouders (78%) heeft, zoals het volgens de kernprocedure hoort, eind groep 7 een gesprek met de basisschool gehad over het vervolgonderwijs van hun kind, 13% zegt geen gesprek in groep 7 gehad te hebben en 8% weet het niet meer. Er zijn geen verschillen tussen ouders gevonden over het wel of niet hebben van een gesprek, wel valt op dan in Noord 23% van de ouders geen gesprek in groep 7 heeft gehad.

In meer dan 80% van de gevallen worden mogelijkheden voor vervolgonderwijs en het mogelijke advies, de uitslag van de entreetoets en de belangrijkste werkpunten van het kind besproken (zie figuur 1.1). De gegevens uit het leerlingvolgsysteem en of ouders zich herkennen in het beeld dat geschetst wordt door de school komt in minder dan 80% van de gesprekken aan de orde. De uitslag van de entreetoets wordt in Noord en Nieuw-West systematisch minder besproken en de vraag of ouders zich herkennen in het beeld van de school worden minder vaak gesteld aan laag opgeleide ouders met leerlingen met een VMBO b/k advies.

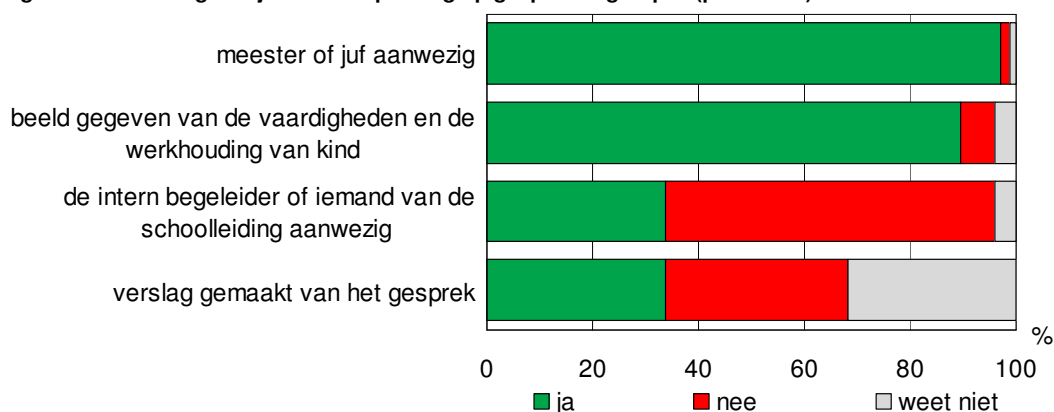
Berlage of Barlaeus?

Figuur 1.1 Besproken onderwerpen tijdens gesprek in groep 7 (procenten)

Het gesprek in groep 7 wordt met de meester of juf van het kind gevoerd, ook wordt er in bijna alle gevallen een beeld gegeven van de vaardigheden en de werkhouding van het kind. Dit laatste gebeurt echter relatief vaak bij VMBO b/k kinderen niet. In een derde van de gesprekken is er een intern begeleider of iemand van de schoolleiding aanwezig, deze personen zijn vaker afwezig bij hoog opgeleide autochtone ouders. Of er een verslag wordt gemaakt is voor een derde van de ouders onbekend, een derde van de ouders denkt dat er geen verslag wordt gemaakt en een derde denkt dat er wel een verslag wordt gemaakt. Al deze genoemde punten zijn wel voorgeschreven in de kernprocedure en zouden dus van toepassing moeten zijn op alle gesprekken.

Figuur 1.2 Aanwezig bij en van toepassing op gesprek in groep 7 (procenten)

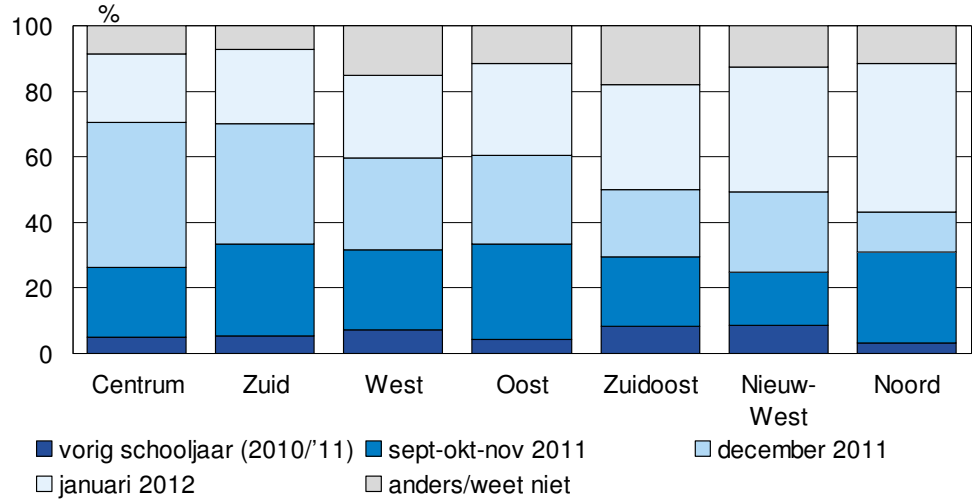
De helft van de ouders krijg in groep 8 te horen over het basisschooladvies in een persoonlijk gesprek met alleen de meester of juf, in 37% van de gevallen is hier ook nog een directielid of een intern begeleider bij aanwezig. In Noord en Oost is er relatief vaak niet nog iemand naast de eigen leraar aanwezig. Daarnaast krijgt 10% van de ouders ook een brief met het basisschooladvies, dat gebeurt relatief vaak in Oost en Zuid.

De schooladviezen worden voornamelijk in december en januari gegeven. Er zijn wel duidelijk verschillen tussen stadsdelen te zien, zo worden de basisschooladviezen in

Berlage of Barlaeus?

Centrum en Zuid voornamelijk in december zoals voorgeschreven in de kernprocedure, voor de kerstvakantie, gegeven. In Noord en Nieuw-West gebeurt dit vooral in januari, na de kerstvakantie, te laat volgens de kernprocedure.

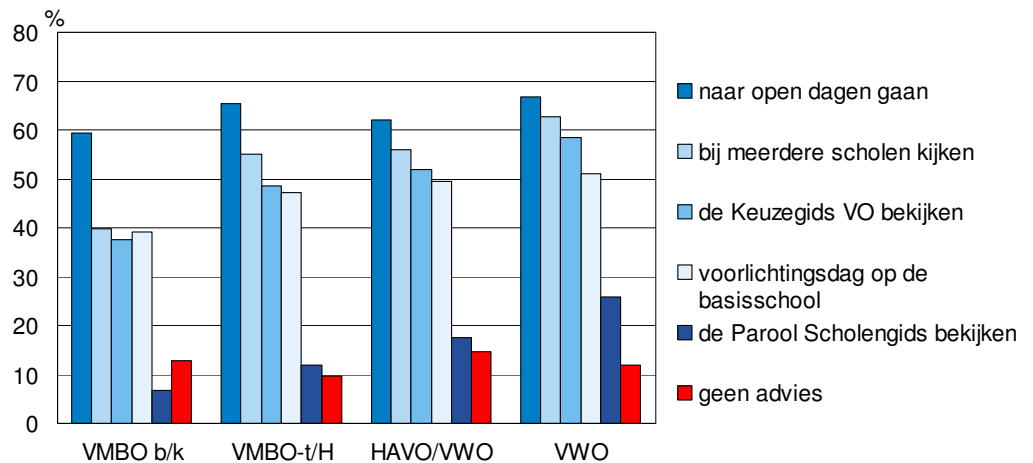
Figuur 1.3 Maand waarin definitieve basisschooladvies wordt gegeven, naar stadsdeel

1.2 VMBO b/k ouders krijgen minder adviezen van de basisschool hoe een keuze te maken voor een middelbare school

Het advies dat door docenten van de basisschool het vaakst wordt gegeven over het oriënteren op een middelbare school is om naar open dagen te gaan. Daarnaast wordt geadviseerd om bij meerdere scholen te kijken, om de keuzegids van het VO door te nemen en worden er voorlichtingsdagen/avonden op de basisschool georganiseerd. Ouders van kinderen met een VMBO b/k advies noemen de laatste drie adviezen van de docent minder vaak dan ouders van kinderen met hogere basisschooladviezen. De voorlichtingsdagen op school komen het minst vaak voor op basisscholen in Zuidoost, Zuid en Nieuw-West.

Figuur 1.4 Advies docent basisschool over keuze van een middelbare school (procenten)

Samenvatting

Driekwart van de ouders heeft in groep 7 een gesprek met de basisschool over het vervolgonderwijs van hun kind. De meeste onderwerpen die volgens de kernprocedure besproken zouden moeten worden komen aan de orde. De vraag of ouders zich herkennen in het geschetste beeld van hun kind komt het minst vaak aan de orde, dit wordt vooral vaak niet gevraagd aan laag opgeleide ouders met kinderen met een VMBO b/k advies. Sommige onderdelen van de kernprocedure worden duidelijk minder goed door de basisscholen gevolgd. Zo is het gesprek in ruim 60% van de gevallen alleen met de eigen juf of meester en niet met iemand van de schoolleiding of een intern begeleider. En of er een verslag wordt gemaakt van het gesprek is voor veel ouders onduidelijk. Het definitieve basisschooladvies krijgt de meerderheid van de ouders voor de kerstvakantie, maar 30% van de ouders krijgt het definitieve advies te laat, namelijk in januari.

Er worden verschillende tips van docenten op de basisschool gegeven aan ouders om zich voor te bereiden op de keuze van een middelbare school, het bezoeken van open dagen is de belangrijkste. VMBO b/k ouders krijgen de minste adviezen van hun basisschool.

2 Beeld vooraf: wat is de ideale school?

Voordat ouders en leerlingen een school kiezen hebben ze een beeld in hun hoofd van hoe de ideale school eruit ziet. Nadat ouders het basisschooladvies van hun kind hadden gekregen en voor het bezoeken van de open dagen is ouders gevraagd hoe de ideale school eruit ziet. Wat vinden ze belangrijk in een school, welk profiel moet een school hebben? En welke niveaus moet een school aanbieden? Ideeën van ouders over de ideale school en de belangrijkste kenmerken van die school staan in dit hoofdstuk centraal.

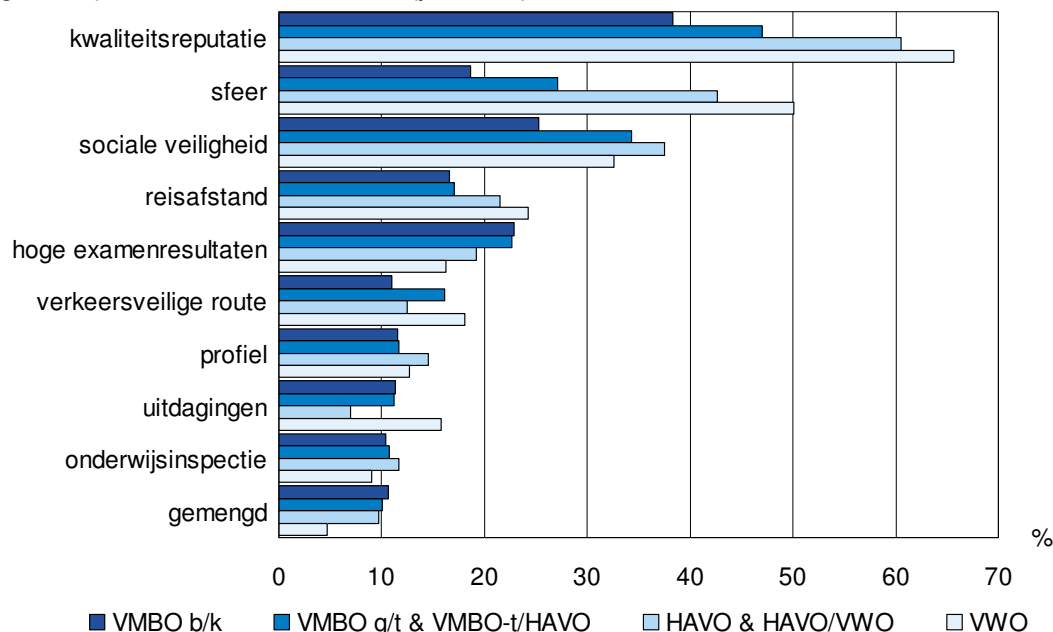
2.1 Ideale school: goed, veilig en met veel persoonlijke aandacht

Ouders hebben een top drie gegeven van de belangrijkste kenmerken van een school op basis waarvan zij voor een school zullen kiezen. Op één staat duidelijk de kwaliteit; ruim de helft van de ouders (54%) noemt in de top drie de kwaliteitsreputatie van de school. Op de tweede plaats staat sfeer, door 36% van de ouders genoemd en op de derde plaats staat sociale veiligheid, dit wordt door 33% van de ouders genoemd. In de top drie van ouders staat verder nog relatief vaak (bij minimaal 10% van de ouders) de reisafstand, goede examenresultaten, een verkeersveilige route, een duidelijk en herkenbaar profiel en het oordeel van de onderwijsinspectie.

Er zijn enkele verschillen tussen ouders van kinderen met een verschillende herkomst. Zo vinden ouders van autochtone kinderen veiligheid en sfeer relatief vaker belangrijk, ouders van niet-westerse allochtone kinderen noemen vaker examenresultaten, extra uitdagingen en een gemengde school. Ouders van westerse allochtone kinderen noemen de kwaliteitsreputatie van een school vaker dan gemiddeld.

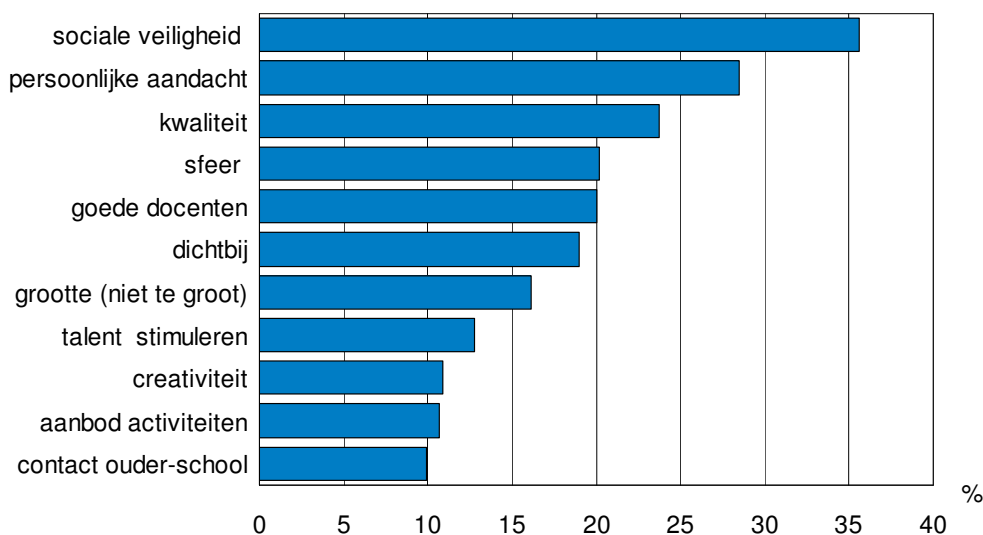
Ouders konden drie kenmerken van een ideale school noemen, maar ze konden er ook één noemen. HAVO/VWO ouders noemen gemiddeld 2,8 kenmerken en ouders van VMBO b/k leerlingen noemen er 2,4. (zie in figuur 2.1 dat er hogere percentages zijn bij VWO ouders). Ouders van VMBO leerlingen vinden naast de kwaliteitsreputatie vooral sociale veiligheid en examenresultaten van belang. Ook vinden ouders van VMBO leerlingen het relatief vaak belangrijk dat er ondersteuning is voor leerlingen met dyslexie of andere leerproblemen, dat er extra kansen zijn voor laatbloeiers of leerlingen met taalachterstand en dat het een gemengde school is.

Figuur 2.1 Top drie belangrijkste kenmerken van een school (door minimaal 10% van de ouders genoemd), naar basisschooladvies kind (procenten)

Hierop aansluitend is aan alle ouders gevraagd om hun ideale school te beschrijven. Deze school hoeft niet te bestaan. De drie kenmerken van de ideale school die het vaakst genoemd worden (in meer dan 20% van de antwoorden) zijn sociale veiligheid (geen gepest), persoonlijke aandacht/goede begeleiding en de kwaliteit van de school (inclusief goede examenresultaten). De overige antwoorden die door minimaal 10% van de ouders genoemd worden zijn te vinden in figuur 2.2.

Figuur 2.2 Kenmerken van de ideale school

Er zijn enkele kenmerken van een school die vaker door specifieke ouders worden genoemd. Zo noemen VMBO ouders relatief vaak het belang van persoonlijke aandacht. VMBO-g/t en VMBO-t/HAVO ouders noemen vaak het contact tussen ouders en school. HAVO en HAVO/VWO ouders hebben enkele andere speerpunten: de sociale veiligheid,

Berlage of Barlaeus?

de locatie (dichtbij) en creativiteit. VWO ouders noemen de meeste kenmerken van een ideale school, de onderwerpen die zij relatief vaak noemen zijn de grootte van de school, kwaliteit van de school en de docenten, de sfeer en het bieden van (extra) uitdagingen. Hieronder zijn antwoorden van ouders te lezen die vooral ingaan op de (veilige) sfeer van een school.

- 'Mijn kind moet zich er vooral veilig en gesteund voelen.'
- 'Ons kind moet zich 'thuis' voelen. Kunnen werken in een veilige omgeving. Een school waar men respect voor elkaar heeft.'
- 'Mijn kind moet voldoende uitleg krijgen over de te behandelen stof. Er moeten strikte regels gelden op school, zodat de leerlingen zich veilig kunnen voelen. Er moet geluisterd worden naar leerlingen en ouders.'
- 'In een ideale school is er volop aandacht voor het kind als individu, er zijn strenge maatregelen tegen pesten. Er is een veilige omgeving; verkeer en sociale veiligheid.'
- 'De school moet een veilige omgeving zijn waar ons kind zich goed kan ontwikkelen, niet alleen cognitief, maar ook fysiek en sociaal emotioneel. Onderwijsaanbod moet kwalitatief goed zijn en aansluiten op de vervolgopleiding. Kortom, ons kind moet goed voorbereid zijn op zijn opleiding of een baan na de middelbare school.'
- 'Ons kind vindt de sfeer het belangrijkste, de rest volgt vanzelf. Geen categorale school.'
- 'Waar de leerlingen geen nummer zijn en behandeld worden als persoon. En de verhouding allochtoon/autochtoon moet in balans zijn, geen zwarte school'.
- 'Relatief klein in omvang, gestructureerd, eigentijds, gebruikmakend van de mogelijkheden die de technologie biedt, met aandacht voor het individu, nieuwsgierig, samenwerkingsverbanden zoekend met ander onderwijsinstellingen, universiteit etc.'
- 'Het moet een school zijn die mijn dochter inspireert en uitdaagt met een warme open sfeer. Naast de inhoud van het curriculum is ook de sociale context belangrijk.'

De antwoorden in het volgende blok gaan vooral over de kwaliteit van een ideale school, wat houdt deze kwaliteit in?

- 'Goed onderwijs, een tweede ouder voor mijn kind, tenslotte zit zij daar 3/4 van de dag.'
- 'Er geven intelligente en bevoegen docenten les die een visie hebben over de manier waarop kinderen het beste leren. De docenten zijn sociaal vaardig. De belasting voor de leerlingen wordt in de gaten gehouden. De kennis wordt niet alleen 'gestapeld', maar er wordt herhaald en verzekerd dat kennis goed en met begrip is verankerd voordat nieuwe lesstof wordt aangeboden. Op de ideale school worden leerlingen enthousiast gemaakt om hard te werken. Er is sociale cohesie.'
- 'Veilig kwalitatief goed onderwijs. Huiswerkklassen, leuke na-schoolse activiteiten, goede bereikbaarheid, ook qua reistijd. Goede interne begeleiding, net en schoon gebouw, liefst ruim opgezet. Ruimte voor sport, opvang bij lesuitval, ouder-volgsysteem, anti-pestbeleid, ruimte voor plezier.'
- 'Kinderen van verschillende pluimage, brede VO school, gebruik van multi media en science lab, dyslexie protocol, interactief onderwijs, bevoegen team, docenten houden van lesgeven/hebben een hart voor kinderen, activiteiten aanbod naast school, mogelijkheden voor huiswerkbegeleiding, schoolkamp, goede rector, ordelijk gebouw.'

Hiernaast hebben we ouders enkele concrete vragen voorgelegd over hun ideale school. Zo vindt 40% het belangrijk dat het gebouw schoon en goed onderhouden is, 17% vindt de aanwezigheid van moderne vaklokalen belangrijker (relatief veel van hen zijn ouders van VMBO leerlingen), 14% kiest voor een historisch gebouw (dit zijn voornamelijk autochtone ouders van VWO leerlingen) en eveneens 14% kiest voor een nieuw gebouw met de nieuwste faciliteiten.

Over de omgeving van de ideale school bestaat een minder duidelijke mening, ruim de helft van de ouders heeft geen voorkeur voor de omgeving. Twee op de tien wil graag dat de school zich in een druk bebouwd gebied bevindt, 12% wil een school in een groene omgeving (vooral hoog opgeleide ouders) en 11% wil dat er een veilige (fiets) route naar de school is. Een veilige route vinden vooral VMBO ouders belangrijk.

2.2 Meerderheid (77%) heeft voldoende informatie over kwaliteit

De kwaliteitsreputatie wordt door de helft van de ouders als top drie kenmerk van een school beschouwd. Wat houdt deze kwaliteit eigenlijk in? Waar letten ouders op als zij een school uitzoeken in relatie tot de kwaliteit? Zijn dat objectieve kwaliteitsgegevens van de onderwijsinspectie, of is dat informatie die via via wordt doorverteld?

Een goede school: goede docenten, goede lessen en goede resultaten

Uit de toelichtingen van ouders (onder andere over de ideale school) is naar voren gehaald wat ouders belangrijke kenmerken vinden van goed onderwijs. De meeste ouders bedoelen met kwaliteit: goede docenten, goede inhoudelijke lessen en goede (eindexamen)resultaten. Gegeven toelichtingen zijn bijvoorbeeld:

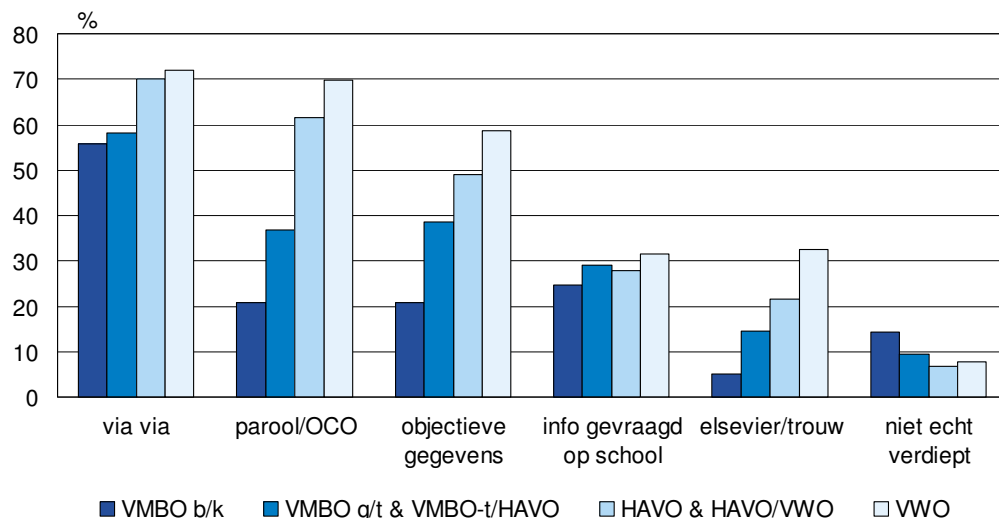
- 'Gewoon goed onderwijs en goede begeleiding.'
- 'Goed degelijk onderwijs, gericht op veel kennis en kunde.'
- 'Goed gekwalificeerde leerkrachten (academisch geschoold).'
- 'Modern overvloedig lesmateriaal.'
- 'Kwaliteit van de lessen moet goed zijn, goed motiverend leren.'
- 'Goed onderwijs; op een positieve manier uit een kind halen wat er in zit, stimuleren tot leren.'
- 'Cognitieve en sociale begeleiding, betrokken en deskundige leerkrachten, goed aanbod leermiddelen'.

Meeste informatie over kwaliteit krijgen ouders via via

Hoe hoger het schooladvies van de leerling, hoe meer bronnen om de kwaliteit te onderzoeken ouders noemen: VWO-ouders noemen gemiddeld 3,5 manieren en VMBO b/k ouders noemen gemiddeld 1,5 manieren. Van alle ouders zegt ruim de helft dat ze via via informatie over de kwaliteit van een school krijgen, bijvoorbeeld van andere ouders van kinderen die al op die school zitten. Gegevens over de kwaliteit van scholen in de Parool scholengids en OCO-website, maar ook onderzoeken in kranten als Trouw, Elsevier worden vooral door ouders van HAVO/VWO leerlingen als bron van kwaliteitsinformatie gebruikt. De HAVO/VWO ouders bekijken ook objectieve gegevens zoals die van de onderwijsinspectie en de slagingspercentages. Een derde van alle ouders vraagt informatie over de kwaliteit op school.

Berlage of Barlaeus?

Figuur 2.3 Genoemde bronnen voor informatie over de kwaliteit van een school, naar basisschooladvies kind (n=850)³

Meerderheid heeft voldoende informatie over kwaliteit

Hiernaast hebben we ouders gevraagd of ze voldoende informatie hebben over de kwaliteit van de middelbare scholen om een goede keuze te maken. Een ruime meerderheid (77%) vindt dat ze voldoende informatie over de kwaliteit hebben, zes procent vindt dit niet het geval en 17% weet het niet. Hier is geen verschil tussen ouders van kinderen met verschillende basisschooladviezen. Ouders die informatie over de kwaliteit misten konden hun antwoord toelichten, ze realiseren zich dat het ingewikkeld is objectieve informatie over de kwaliteit te geven.

'Ik mis informatie die niet te geven is. Wat voor soort klas komt mijn kind. Hoe is de instelling van het onderwijzend personeel. Dingen die op kind niveau heel bepalend kunnen zijn voor succes. Een leuke klas is stimulerend, een vervelende niet'.

Ouders die concrete suggesties hebben over informatie die ze missen noemen bijvoorbeeld het volgende:

- 'Mijn dochter heeft ernstige dyslexie en ik heb nergens informatie kunnen vinden welke school hier meer dan gemiddeld aandacht aan geeft buiten het 'normale' dyslexie protocol om.'
- 'De startwaarden van de examenkandidaten. Resultaat hangt ook af van de samenstelling en beginkwaliteit van de kinderen. Het is het belangrijkste om hun ontwikkeling te kennen.'
- 'Diepgaandere informatie over: veiligheid op school, dyslexie beleid en de inhoud van de individuele begeleiding.'

³ De keuzegids van DMO is niet genoemd als antwoordcategorie

2.3 Sociale veiligheid is veilig voelen en geen gepest

Sociale veiligheid komt al jaren uit verschillende onderzoeken naar voren als belangrijk thema voor ouders tijdens de schoolkeuze. Wat ouders verstaan onder sociale veiligheid is niet helemaal duidelijk. Tijdens dit onderzoek hebben we alle ouders die sociale veiligheid als een van de top 3 kenmerken van een te kiezen school noemt gevraagd wat sociale veiligheid voor hen inhoudt. In figuur 2.4 is samengevat wat ouders genoemd hebben, hoe groter het woord in dit figuur, hoe vaker het genoemd is.

Figuur 2.4 Wat verstaat u onder sociale veiligheid? Hoe groter het woord, hoe vaker genoemd in een antwoord (n=372)

Ruim een kwart van de ouders noemt het van belang dat zijn of haar kind zich veilig voelt op de nieuwe school en/of dat er niet gepest wordt. Dit wordt door ouders van kinderen van alle niveaus belangrijk geacht.

'Geen pesten, geen onderdrukking, niet buitengesloten worden, dat mijn kind zich thuis voelt op school en het naar zijn zin heeft.'

Ook zijn er twee kenmerken van een veilige school die vooral door HAVO en/of VWO ouders worden genoemd, namelijk dat het kind zichzelf moeten kunnen zijn op school en dat men met respect met elkaar om gaat. Gegeven antwoorden zijn bijvoorbeeld:

- 'Sociale veiligheid is voor mij de vrijwaring van negatieve invloeden op de ontwikkeling van mijn kind door anderen. Hij moet zichzelf kunnen ontwikkelen als individu in een omgeving die dat respecteert.'
- 'Thuis voelen, zijn wie je bent, geen gepest.'
- 'Ik heb het dan over een school waar er gelijkheid, respect en acceptatie is van de leerlingen onder elkaar, zodat niemand buitengesloten wordt, want dat is heel naar voor een kind dat nieuw in de brugklas komt.'
- 'Dat mijn kind zich op school veilig voelt om zichzelf te kunnen zijn.'

Berlage of Barlaeus?

Ouders van VMBO leerlingen noemen vaker dat een veilige school voor hen een school is zonder geweld en vechtpartijen en waar er goede controle en toezicht is. Gegeven antwoorden zijn bijvoorbeeld:

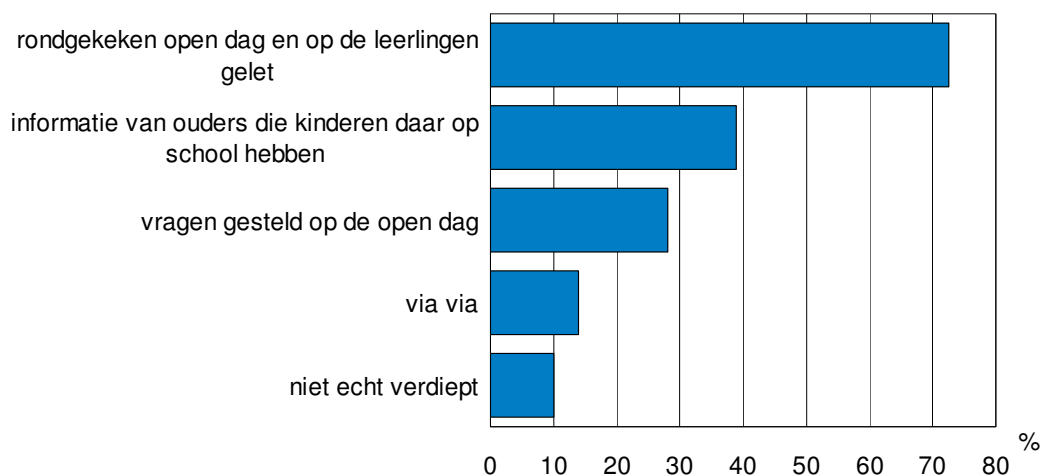
- 'Geen geweld, geen wapens, geen drugs.'
- 'Dat er goed wordt opgelet dat kinderen niet worden gepest, uitgescholden, geslagen of dat ze na schooltijd je in elkaar gaan slaan.'
- 'Dat er een goede controle op de school is, en dat ouders op de hoogte worden gehouden, van het wel en wee van de kinderen.'
- 'Dat er op de kinderen wordt gelet. Hoe gaat het met hen op school, hoe gaan de kinderen met elkaar om, wat houdt de kinderen bezig.'
- 'Een veilige school. Waar respect, normen en waarden nummer 1 zijn. Dat vechten en schelden en dergelijk niet getolereerd wordt.'

Daarnaast noemen sommige ouders nog onderwerpen als de sfeer, geen drugs, geen wapens, het contact tussen leerlingen en docenten en de aanwezigheid van een conciërge. Enkele antwoorden die gegeven zijn:

- 'Kinderen met diverse achtergronden, maar die wel zijn opgevoed met vergelijkbare normen en waarden (aardig zijn, niet pesten, jij bent niet de enige op de wereld, interesse in anderen, nieuwsgierigheid, e.d.).'
- 'Dat er geen "groepjes" zijn en dat er op gelet wordt dat er geen kinderen uitgesloten worden.'
- 'Goede sfeer, kleinschalig, niet te zwart, anti pestbeleid.'
- 'Dat ik erop kan vertrouwen dat hij niet in elkaar wordt geslagen op school.'
- 'Veilige beveiliging aanwezig. Goede sfeer. Brandveiligheid.'
- 'Dat ze vriendelijk zijn.'
- 'Dat iedereen elkaar kent.'
- 'Dat kinderen niet onder druk worden gezet door leerkrachten en oudere leerlingen.'

We hebben we ouders ook gevraagd hoe ze zich verdiepen in de (sociale) veiligheid op de scholen (zie figuur 2.5). Het merendeel van de ouders (ruim 70%) gebruikt de open dag om rond te kijken en op te letten hoe leerlingen met elkaar omgaan. Ook gebruikt bijna 40% informatie van andere ouders die al kinderen op die school hebben om te weten te komen hoe het met sociale veiligheid gesteld is (net zoals bij de kwaliteit van de school). Hiernaast stellen mensen vragen hierover tijdens de open dag. Tien procent van de ouders zegt zich niet te verdiepen in de sociale veiligheid van scholen.

Figuur 2.5 Genoemde bronnen om zich te verdiepen in de (sociale) veiligheid van een school (n=850)

2.4 Graag een gemengde school

De samenstelling van de leerlingpopulatie komt niet naar boven als je ouders naar belangrijke kenmerken van een school vraagt. Aan ouders is specifiek gevraagd of de samenstelling van de leerlingpopulatie een rol heeft gespeeld bij de keuze van een school. Hier zijn ouders verdeeld over, voor 46% van de ouders is dit het geval en voor 45% heeft de leerlingpopulatie geen rol gespeeld. Dit geldt zowel voor autochtone als voor allochtone ouders. Voor ouders van een VMBO b/k leerling speelt de leerling-samenstelling minder vaak een rol dan voor ouders van leerlingen met een ander basisschooladvies.

In een toelichting zegt 40% van de ouders dat ze graag een gemengde school willen die een afspiegeling is van de Amsterdamse samenleving. Dit geldt voor autochtone en allochtone ouders. Zij geven bijvoorbeeld de volgende antwoorden:

- 'Mijn dochter en ik zijn van mening dat een goed gemixte school/klas van belang kan zijn bij een goede voortzetting van de schooljaren.'
- 'Ik heb rond gekeken of de school een gevarieerde samenstelling had, dus ook kinderen uit andere culturen dan alleen de Nederlandse. Amsterdam is een mix van culturen, vind het belangrijk dat dat terug te zien is op de school.'
- 'Dat de samenstelling gemengd is en niet overheerst wordt door een bepaalde groep zoals waar mijn kinderen nu naar school gaan.'
- 'Wij hebben bewust een school buiten Amsterdam Zuidoost gekozen. Mijn kinderen hebben allebei op een basisschool in ZO gezeten. Daar vonden wij de samenstelling van de klassen te donker. Zonder enige vorm van discriminatie, wij vinden het belangrijk dat er een goede mix is.'
- 'Voor ons is het belangrijk dat de school een mix is van allerlei culturen, helaas is dit in Amsterdam bijna onmogelijk vooral op een lager niveau.'

Berlage of Barlaeus?

Hiernaast geeft een deel van de ouders (18%) het belangrijk te vinden dat hun kind niet op een zwarte school terecht komt. Acht procent van de ouders die de leerlingsamenstelling belangrijk vinden noemen expliciet dat ze niet willen dat hun kind naar een witte school gaat. Ook wordt relatief vaak (13%) genoemd dat de samenstelling van de leerlingen moet passen bij het eigen kind, dat ze zich er thuis moeten voelen.

Uit een analyse van de antwoorden blijkt dat ouders graag naar een gemengde school gaan, op zo'n school is dan de meerderheid autochtoon, maar is er wel een substantiële groep allochtone leerlingen. Als zo'n school niet voorhanden is vindt de meerderheid van de ouders het erger als de school 'te zwart is' dan als de school 'te wit' is.⁴

Gegeven antwoorden zijn bijvoorbeeld:

- 'Liefst niet te witte en niet te zwarte school.'
- 'Geen keuze voor een zuiver "witte" school. ook geen keuze voor een "zwarte" school. Beide scholen in de top twee zijn een mooie combinatie van "wit" en "zwart".'
- 'Dat er niet alleen allochtonen op zitten.'
- 'Wij wilden geen "zwarte" school. Helaas hebben wij nu gekozen voor een 'witte' school. Deze school beviel het best en "te wit" wilde ik niet als enige reden opvoeren om deze school niet te kiezen maar liever hadden wij een gemengde school gekozen.'
- 'We willen geen "zwarte" school, een gemengde school is geen probleem maar we willen niet dat dochter een uitzondering is.'
- 'We hebben gekeken naar een goede mix van autochtone en allochtone kinderen en belangrijker naar het soort kinderen dat op school zit, een mooie mix van verschillende milieus.'
- 'Ik vind een te witte school niet goed voor iemand die in hartje Amsterdam woont. Ik vind een te zwarte school ook niet goed omdat dit helaas nog vaak gepaard gaat met een lager opleidingsniveau.'
- 'Een goede verhouding migrantenkinderen/autochtone kinderen (30/70) is belangrijk omdat ons kind opgroeit in multiculturele samenleving.'
- 'Als er meer dan 40% allochtone kinderen op de school zouden zijn, zou ik waarschijnlijk niet voor deze school kiezen.'
- 'Bij uitloting op de eigenlijke voorkeurschool zouden alleen 'zwartere' scholen ver in West, Noord, Oost of Bijlmer overblijven.'

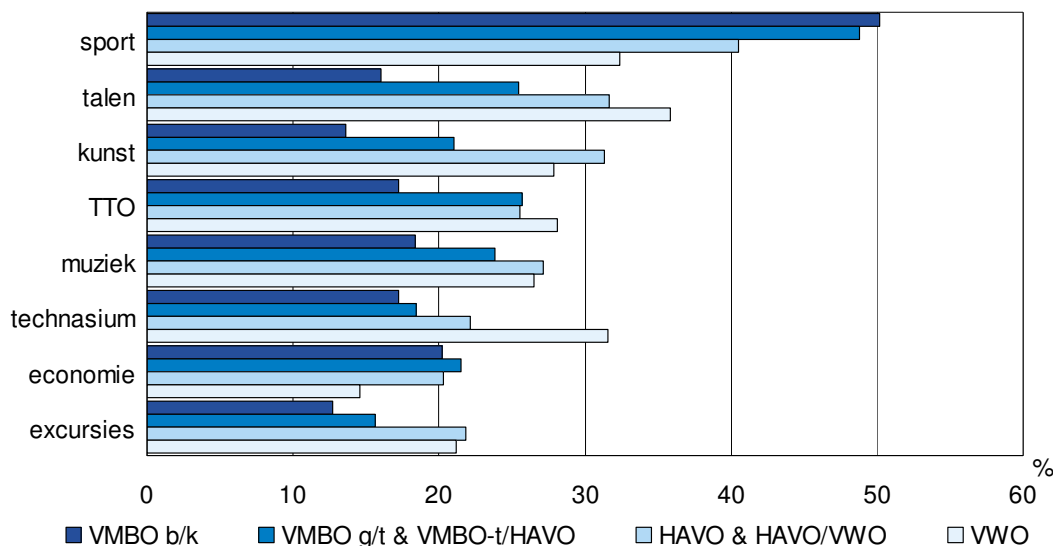
2.5 Extra aandacht voor sport belangrijk voor 42%

Hoe ziet de ideale school eruit? Ouders konden drie onderwerpen kiezen waar een school naast het normale programma vooral aandacht aan zou moeten besteden? Van de drie mogelijkheden die ouders konden noemen noemt 42% van de ouders sport als extra aandachtsgebied en 29% noemt extra aandacht voor moderne vreemde talen (bijvoorbeeld Spaans, Chinees of Arabisch). Een kwart van de ouders noemt een van de volgende onderwerpen: kunst, TTO (tweetalig onderwijs), muziek en

⁴ Belangrijk om hierbij op te merken dat per 1 januari 2012 56% van de Amsterdamse 12-jarigen een niet-westerse allochtone herkomst heeft. Het is dus onmogelijk dat alle Amsterdamse scholen een meerderheid van autochtone leerlingen zou kunnen hebben.

techniek/technasium. Zoals te zien is in figuur 2.6 vinden vooral VMBO ouders sport een belangrijk kenmerk van een school en VWO ouders vinden talen, sport en het technasium aantrekkelijk.

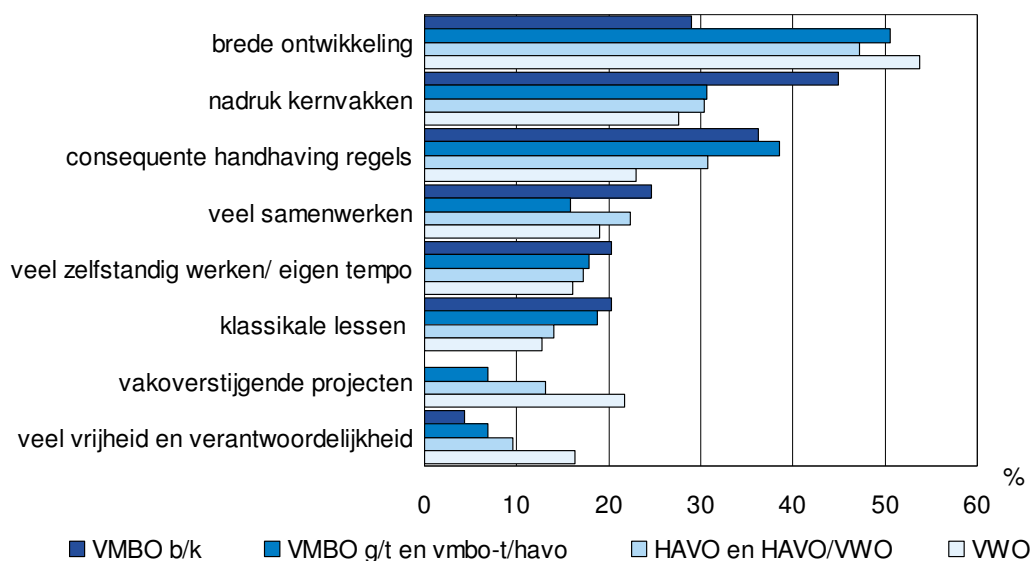
Figuur 2.6 Profiel van de ideale school, naar basisschooladvies kind (n=2072)

Onderwijsvisie: brede ontwikkeling, alleen VMBO b/k ouders vinden kernvakken belangrijker

Naast het profiel van de school zijn er ook verschillende onderwijsvisies die scholen hebben. Zo kan er veel aandacht zijn voor het leren samenwerken, of juist veel aandacht om zelfstandig te leren. Ongeveer de helft van de ouders vindt een brede ontwikkeling (met nadruk op kunst, sport en cultuur) een belangrijk onderwijskundig en opvoedkundig accent (zie figuur 2.7). De meeste VMBO-b/k ouders zijn het hier niet mee eens, zij vinden nadruk op kernvakken (Nederlands, Engels en wiskunde) belangrijker. Een consequente handhaving van regels is voor alle ouders een belangrijk tweede of derde kernpunt.

Figuur 2.7 Belang van onderwijskundige accenten op school naar basisschooladvies (n=732)

Amsterdamse ouders willen het liefst een openbare school

De meerderheid van de Amsterdamse ouders (61%) ziet als ideale school een openbare middelbare school, 27% kiest voor Algemeen Bijzonder Onderwijs en 12% voor Christelijk. Voor elk van de onderwijsconcepten Montessori, Dalton en competentiegericht leren kiest bijna 10% van de Amsterdamse ouders, deze worden voornamelijk door hoog opgeleide ouders als aantrekkelijke onderwijssoorten ervaren.

Tabel 2.8 Ideale school qua (geloofs-)richting en onderwijsconcept, meerdere antwoorden mogelijk

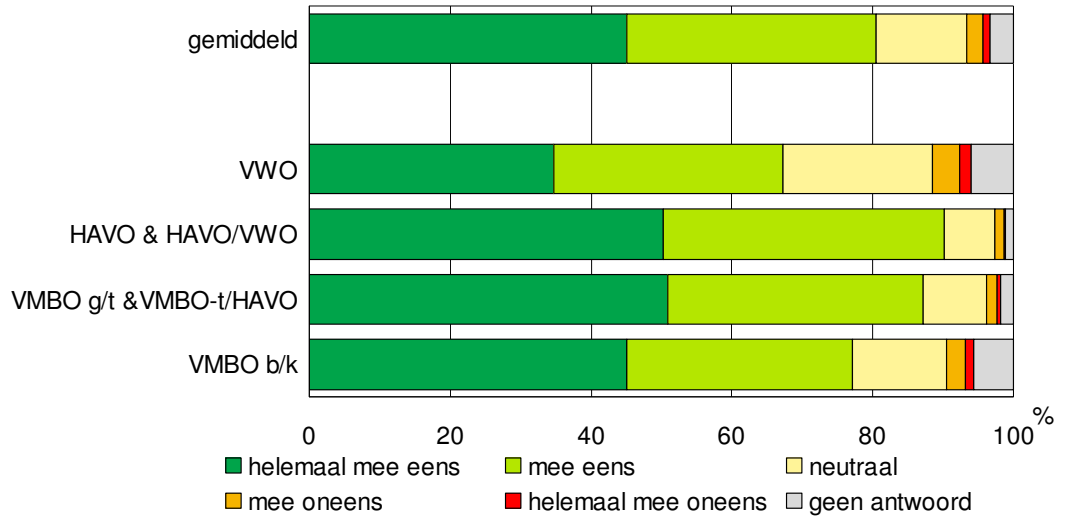
Openbaar	61
Algemeen Bijzonder (neutraal)	27
Christelijk	12
Montessori	9
Dalton	8
Competentiegericht leren	8
geen voorkeur	13

2.6 Een hoger niveau op school is belangrijk

De ruime meerderheid van de ouders (80%) vindt het belangrijk dat er ook op een hoger niveau wordt lesgegeven op de school van keuze. Onder VWO ouders wordt dit minder belangrijk gevonden, logisch gezien VWO het hoogste onderwijsniveau is. VWO ouders hebben mogelijk aan gymnasium onderwijs als hoger niveau gedacht.

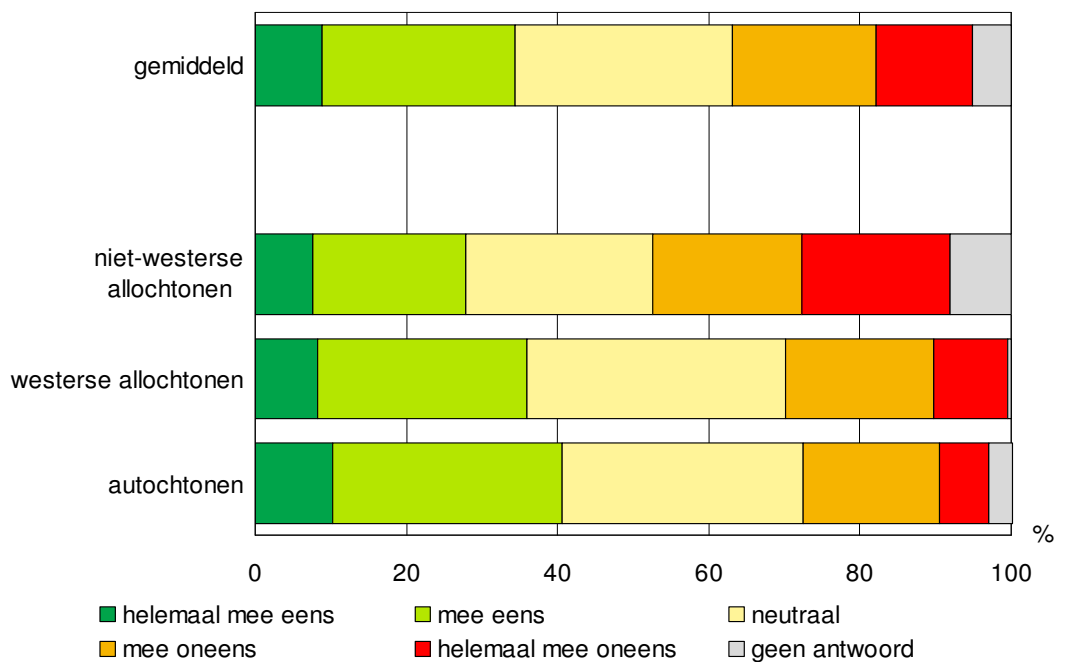
Berlage of Barlaeus?

Figuur 2.9 Belangrijk dat mijn kind op een school zit waar op een hoger niveau wordt lesgegeven, naar basisschooladvies

Het aanbieden van een lager onderwijsniveau op een school is minder geliefd bij ouders. Een derde vindt het belangrijk een school uit te kiezen waar ook in een lager niveau wordt lesgegeven, een derde vindt dit juist niet belangrijk. Over dit onderwerp zijn weinig verschillen tussen ouders met kinderen met een verschillend basisschooladvies. Ouders van verschillende herkomstgroepen hebben hierover wel een verschillende mening. Zo vindt 39% van de niet-westerse allochtone ouders een school die een lager niveau aanbiedt geen goed idee, van de autochtone ouders is dit 25% (zie figuur 2.10).

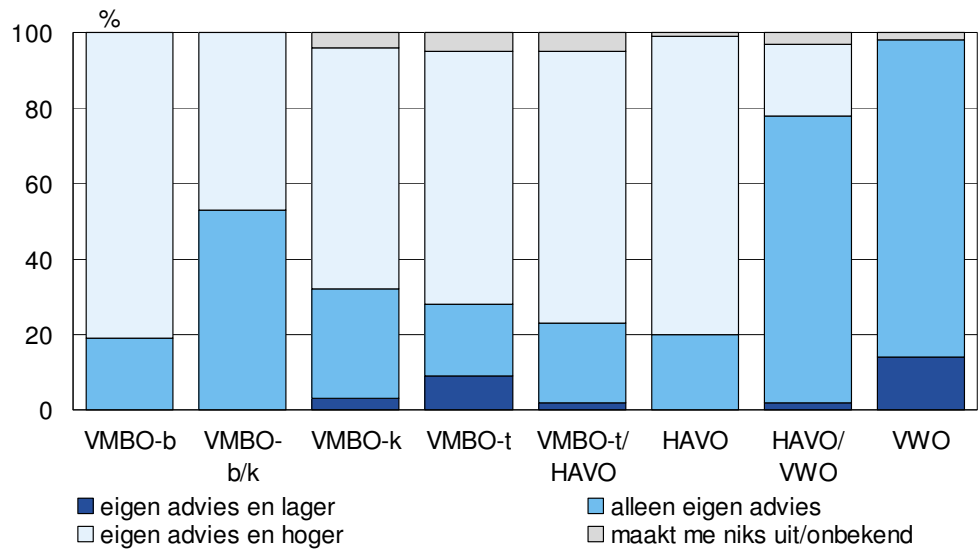
Figuur 2.10 Belangrijk dat mijn kind op een school zit waar op een lager niveau wordt lesgegeven, naar herkomst

Berlage of Barlaeus?

Ouders willen niet alleen dat er op school in een hoger niveau wordt lesgegeven, ze willen ook graag dat hun kind in de brugklas komt met een net iets hoger advies dan hun eigen advies. Zo wil bijvoorbeeld 60% van de ouders van leerlingen met een HAVO advies dat hun kind in een HAVO/VWO brugklas komt. Van de VMBO-t ouders wil 40% dat hun kind in een VMBO-t/HAVO klas komt en 20% dat hun kind in een VMBO-t/HAVO/VWO klas komt. Dit patroon is te zien voor ouders met kinderen van elk niveau, behalve voor de (HAVO)/VWO leerlingen (zie figuur 2.11).

Figuur 2.11 Gewenste niveaus in de brugklas naar basisschooladvies

Samenvatting

Een ideale school heeft volgens ouders in ieder geval goede kwaliteit: goede docenten, goede inhoudelijke lessen en goede (examen-)resultaten. Ouders hebben momenteel voldoende informatie over de kwaliteit van scholen, voornamelijk via ouders van kinderen die al op de scholen zitten, zij hebben geen behoefte aan meer informatie over de kwaliteit. De gemeente hoeft geen kwaliteitsoverzichten met als doelgroep de ouders te maken, zij zullen zich hier niet individueel in gaan verdiepen. Het is echter zeker nuttig als deze kwaliteitsoverzichten bestaan en besturen of schooldirecties hiermee hun kwaliteit kunnen verbeteren. Dan is dat zeker een winstpunt voor ouders die een zo hoog mogelijke kwaliteit nastreven. Ook kan meer informatie op een gefilterde manier (bijvoorbeeld door kranten) bij ouders terecht komen.

Naast een goede kwaliteit gaat het er vooral om dat een leerling zich thuis voelt op een school. De sfeer moet goed zijn en het kind moet zich veilig voelen (en dus niet gepest worden).

Er is een duidelijk verschil tussen ouders van HAVO/VWO leerlingen en van VMBO leerlingen; HAVO/VWO ouders hebben een meer uitgesproken beeld van hun ideale school, zij letten op meer verschillende kenmerken van scholen. O+S heeft geprobeerd kernmerken van scholen te clusteren om te kijken of groepen ouders bepaalde onderdelen van een school belangrijk vinden. Dit blijkt bijna onmogelijk omdat er zoveel verschillende voorkeuren bestaan die in 13 clusters samen te vatten zijn, de VWO ouders komen in bijna alle clusters voor. Dit maakt het geheel niet overzichtelijker. Te concluderen valt dat de ideale school voor HAVO/VWO ouders in ieder geval aan brede ontwikkeling moet doen. Ouders en kinderen kiezen uit dat brede aanbod zelf een combinatie die zij aantrekkelijk vinden en die bij hun past.

VMBO ouders hebben vooraf een minder duidelijk beeld van de ideale school. Ze stellen minder eisen en hebben zich minder goed verdiept in de verschillende opties en extra mogelijkheden van scholen. VMBO b/k ouders vinden nadruk op de kernvakken belangrijker dan een brede ontwikkeling. Zij willen goed onderwijs met mogelijkheden tot opstroom en aandacht voor sport.

Voor alle ouders geldt dat ze het belangrijk vinden dat er ook op een hoger niveau wordt lesgegeven op de school van keuze. Ook willen ze het liefst dat er in de brugklas op een hoger niveau les wordt gegeven. Het aanbod van een lager niveau onderwijs op een school is niet aantrekkelijk voor ouders.

3 Oriëntatie: open dagen

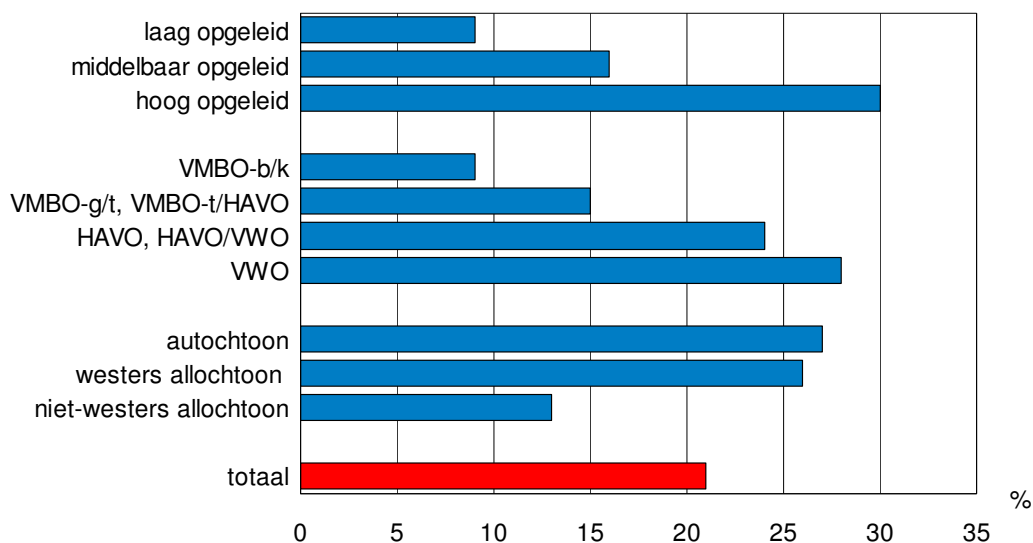

Elk jaar organiseren middelbare scholen in januari en februari open dagen voor ouders en leerlingen die een middelbare school moeten kiezen. Kinderen kunnen dan met hun ouders op de scholen kijken om een indruk van de school te krijgen. Op sommige scholen kunnen leerlingen ook proeflessen volgen. In dit hoofdstuk wordt in beeld gebracht hoeveel open dagen er bezocht worden en wat de invloed is van de open dagen op de mening van ouders en kinderen over een school.

3.1 Een vijfde al in groep 7 naar open dagen

Al in groep 7 begint het oriëntatieproces op de middelbare school. Een vijfde van de leerlingen heeft in groep 7 al een of meer open dagen bezocht (21%). Vooral leerlingen van hoog opgeleide ouders (30%), autochtone leerlingen (27%) en westerse allochtone leerlingen (26%) en leerlingen met een HAVO, HAVO/VWO of VWO advies (26%) bezoeken in groep 7 al middelbare scholen.

Figuur 3.1 Aandeel kinderen dat in groep 7 open dagen van middelbare scholen heeft bezocht (procenten)

Van alle ouders heeft de meerderheid in januari 2012 een voorkeur voor één of meerdere scholen, 48% noemt één school en 37% noemt twee favoriete scholen. Ook noemt 79%

Berlage of Barlaeus?

van de ouders een of twee favoriete scholen van hun kind. In driekwart van de gevallen noemen ouders en kind in ieder geval één dezelfde favoriete school. De ouders die geen favoriete school noemen (15%) zijn relatief vaak laag opgeleide ouders met meerdere kinderen op het VO.

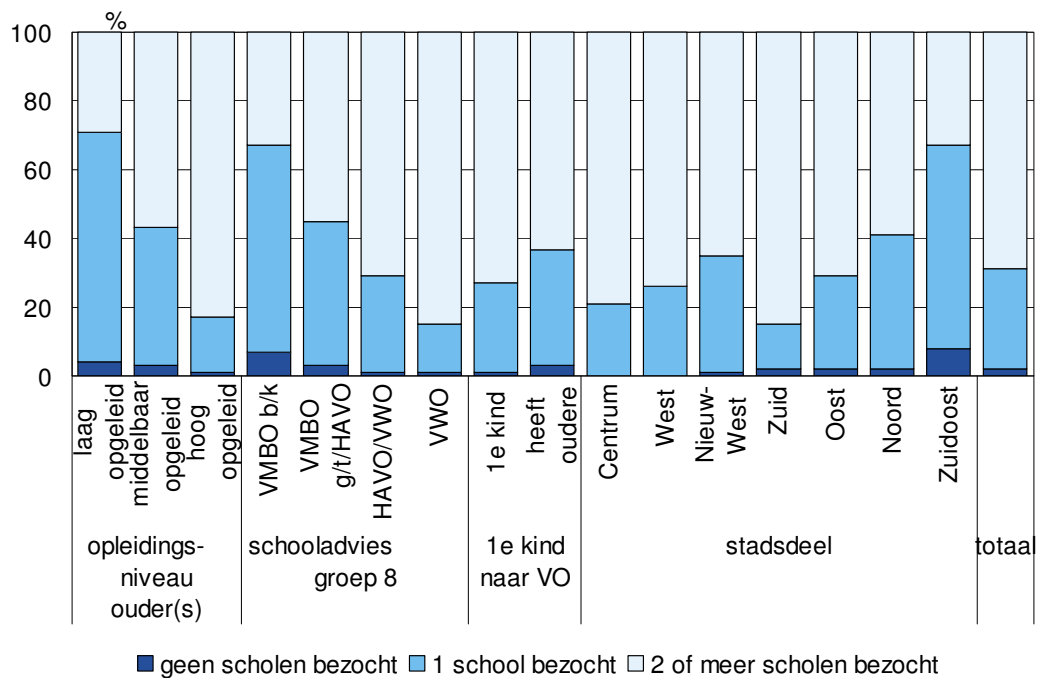
Ruim 90% van de ouders die een favoriete school noemen in januari 2012 gaat naar een open dag van minimaal één van de favoriete scholen van de ouder of het kind. Ouders die dit niet doen zijn relatief vaak laag opgeleid, hebben een kind met VMBO b/k advies of hebben andere kinderen die al op de middelbare school zitten. Dit zijn vaak ouders die sowieso niet naar een open dag gaan.

3.2 Jongeren bezochten gemiddeld drie scholen

De ene leerling bezoekt heel veel verschillende scholen terwijl de andere leerling maar op één school gaat kijken. Gemiddeld bezochten de leerlingen uit groep 8 afgelopen januari en februari 3,4 scholen. Twee procent van de leerlingen heeft geen enkele school bezocht. Drie op de tien (29%) kinderen is maar op één open dag geweest. Negentien procent is op zes of meer scholen wezen kijken. Het maximum aantal bezochte scholen is 11.

Hoe lager het opleidingsniveau van de ouders of het schooladvies van de leerling, des te minder scholen een leerling bezoekt. Verder bezoeken leerlingen van niet-westerse allochtone herkomst relatief weinig scholen. Leerlingen uit Zuidoost, Noord en Nieuw-West bezoeken relatief vaak maar één school.

Figuur 3.2 Aantal bezochte open dagen naar achtergrondkenmerken (procenten)

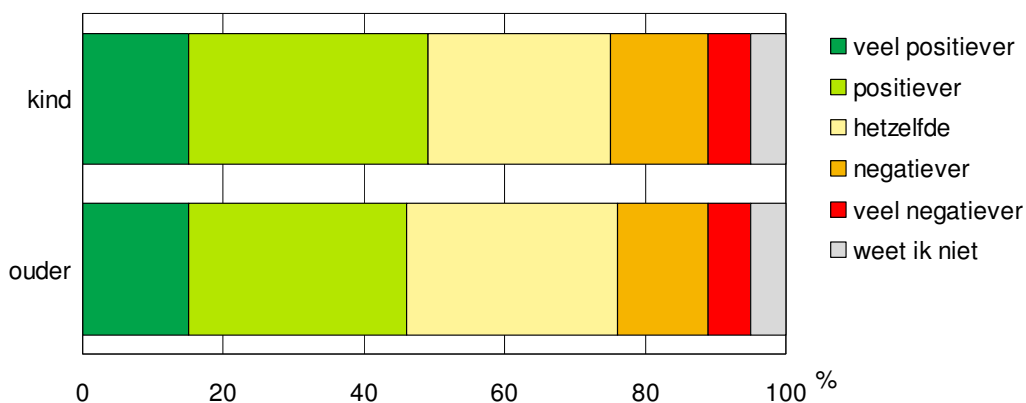

3.3 Mening over school na bezoek open dag vaak positiever

Aan de ouders is gevraagd om per bezochte school aan te geven of hun mening over de door hun bezochte scholen positiever, negatiever of gelijk is gebleven na het bezoeken van de open dag. Daarna is gevraagd om hetzelfde te doen voor de mening van hun kind over de scholen.

De ouders geven in 46% van de gevallen aan dat hun mening over de school na het bezoek positiever is dan ervoor. In 26% van de gevallen geven zij een neutraal oordeel en in 20% van de gevallen is hun mening na het bezoek negatiever dan ervoor. De mening van hun kind is in de helft van de gevallen (49%) ook positiever geworden na het bezoek van een school.

Figuur 3.3 Mening kind en mening ouder(s) na bezoek open dag over bezochte school (procenten)

In totaal zijn 33 scholen door meer dan tien ouders die mee hebben gedaan aan dit onderzoek op de open dag bezocht, deze scholen hebben we nader bekeken. Hierbij zitten relatief weinig VMBO scholen, onder andere omdat deze scholen vaak kleiner dan gemiddeld zijn en omdat meer HAVO/VWO ouders hebben deelgenomen aan het tweede deel van het onderzoek. Een aantal scholen vallen op omdat de mening van ouders over de school na hun bezoek relatief vaak positiever is geworden. Dit geldt voor een aantal nieuwe scholen zoals het Hyperion, het IJburg College en het Cosmicus Montessori Lyceum. Maar ook voor een aantal oudere scholen zoals het Calandlyceum en het Over-Y college. Andere scholen vielen relatief veel ouders juist tegen. Dit geldt vooral voor het Comenius Lyceum, het Fons Vitae Lyceum, het Amsterdams Lyceum, het Cygnus gymnasium en het Sint Nicolaas Lyceum.

Tabel 3.4 Mening ouders over scholen na bezoek open dag van de school (procenten)⁵

		% (veel)positiever	% (veel) negatiever
vaak positiever beoordeeld	Calandlyceum	69	1
	Over-Y college	74	5
	Hyperion	67	14
	IJburg College	62	13
	Cosmicus Montessori Lyceum	62	19
vaak negatiever beoordeeld	Comenius Lyceum	21	29
	Fons Vitae Lyceum	30	24
	Amsterdams Lyceum	33	24
	Cygnus gymnasium	35	33
	Sint Nicolaas Lyceum	20	44
gemiddeld		49	11

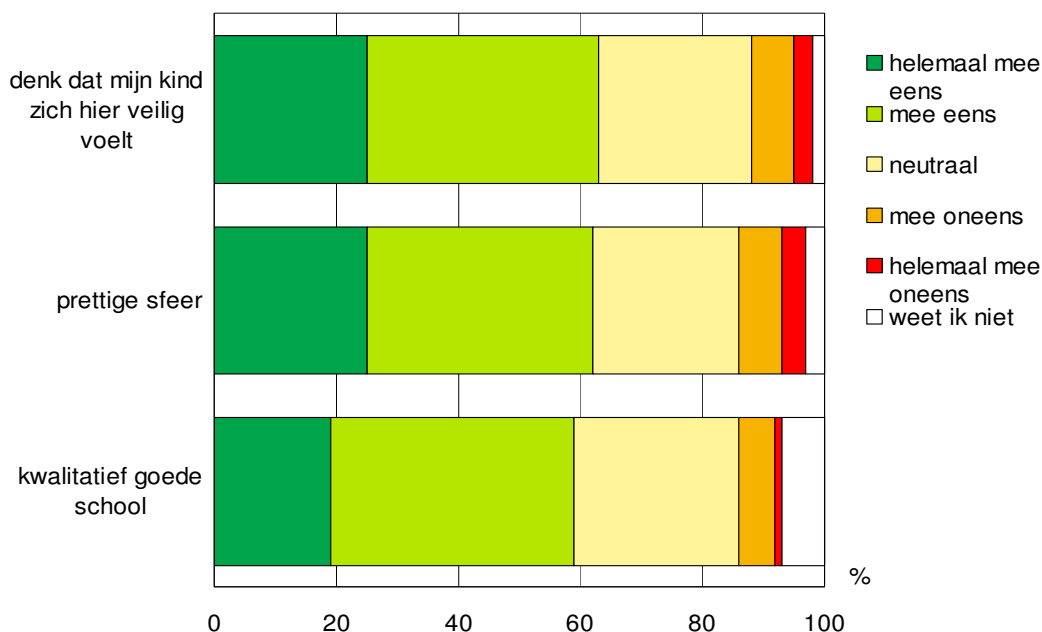
3.4 Grote scholen voelen minder veilig

Aan de ouders is gevraagd de bezochte scholen te beoordelen op drie punten:

- de sfeer;
- de kwaliteit en
- de veiligheid.

De ouders denken in ruim 60% van de gevallen dat hun kind zich veilig zal voelen op de bezochte school. Eveneens in ruim 60% van de gevallen vonden zij de sfeer op de school prettig en in bijna 60% van de gevallen vonden zij de bezochte school kwalitatief goed.

Figuur 3.5 Mening ouder(s) na bezoek open dag over bezochte school (procenten)

⁵ Alleen scholen die door meer dan 10 ouders zijn beoordeeld zijn meegenomen in dit lijstje.

Berlage of Barlaeus?

De mening van ouders over de bezochte scholen verschilt sterk per school. In onderstaande tabel zijn de scholen weergegeven waarover meer dan 80% van de ouders die de school bezochten positief was over het gevraagde onderwerp. In het rijtje met scholen waarvan ouders het vaakst denken dat hun kind zich veilig zal voelen staan geen scholen met meer dan 800 leerlingen.

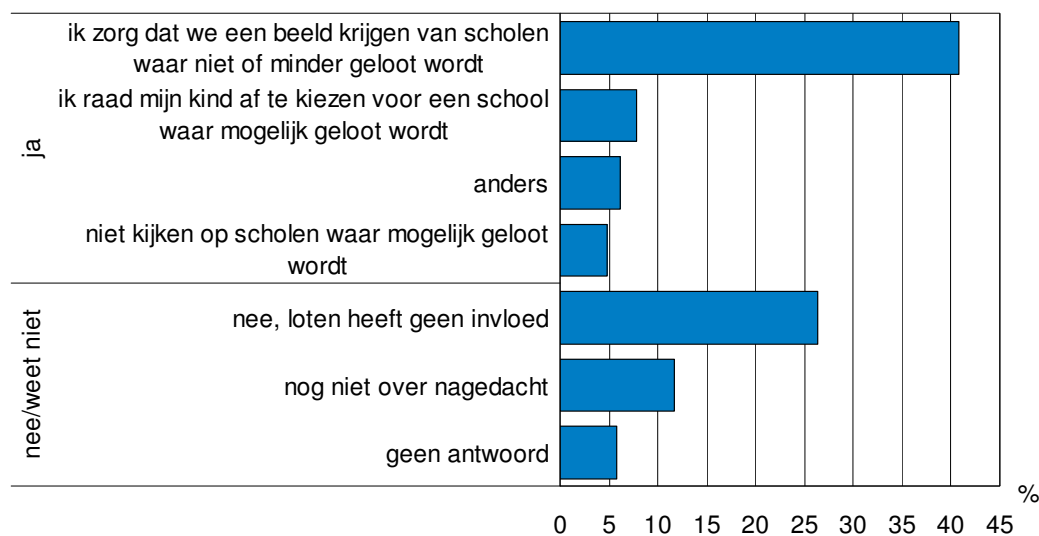
Tabel 3.6 Best beoordeelde scholen op basis van mening ouder(s) na bezoek open dag (procenten)⁶

kwalitatief goede school >80% helemaal mee eens	prettige sfeer > 80% helemaal mee eens	denk dat mijn kind zich hier veilig voelt >80% helemaal mee eens
Ignatius gymnasium	4e gymnasium	Over-Y college
Vossius gymnasium	IJburg College	Ignatius gymnasium
Barlaeus gymnasium	Hyperion	4e gymnasium
4e gymnasium	Spinoza Lyceum	Vossius gymnasium
De Apollo	Ignatius gymnasium	Hyperion
Amsterdams Lyceum	Vossius gymnasium	
Spinoza Lyceum	IVKO	
Caland Lyceum		

3.5 Loten zorgt voor verbreden horizon tijdens keuze

Het loten op Amsterdamse scholen leidt op vele manieren voor een aanpassing van gedrag bij ouders en leerlingen. We hebben ouders gevraagd of het al dan niet loten van een school invloed heeft op hun keuze van een middelbare school. Ruim de helft van de ouders houdt rekening met het mogelijke loten tijdens de oriëntatiefase. Zo zorgt 40% van de ouders ervoor dat ze ook een beeld krijgen van de scholen waar minder of niet geloot wordt. Voor een kwart van de ouders heeft het mogelijke loten geen invloed. Tien procent heeft er nog niet over nagedacht, dit zijn vooral ouders van allochtone VMBO leerlingen.

Figuur 3.7 Invloed van het al dan niet loten op een school op de schoolkeuze

⁶ Er komen alleen scholen in het rijtje voor die door minimal 10 ouders zijn beoordeeld.

Samenvatting

Ouders bezoeken samen met hun kind gemiddeld open dagen van drie scholen. Hoe lager het opleidingsniveau van de ouders of het schooladvies van de leerling, des te minder scholen een leerling bezoekt. Leerlingen uit Zuidoost, Noord en Nieuw-West bezoeken relatief vaak maar één school. De mening van de ouders na de open dag is vaak positiever dan vooraf. Het mogelijke loten op scholen zorgt dat HAVO/VWO ouders ook op scholen gaan kijken waar waarschijnlijk niet geloot wordt.

4 Keuze van een school

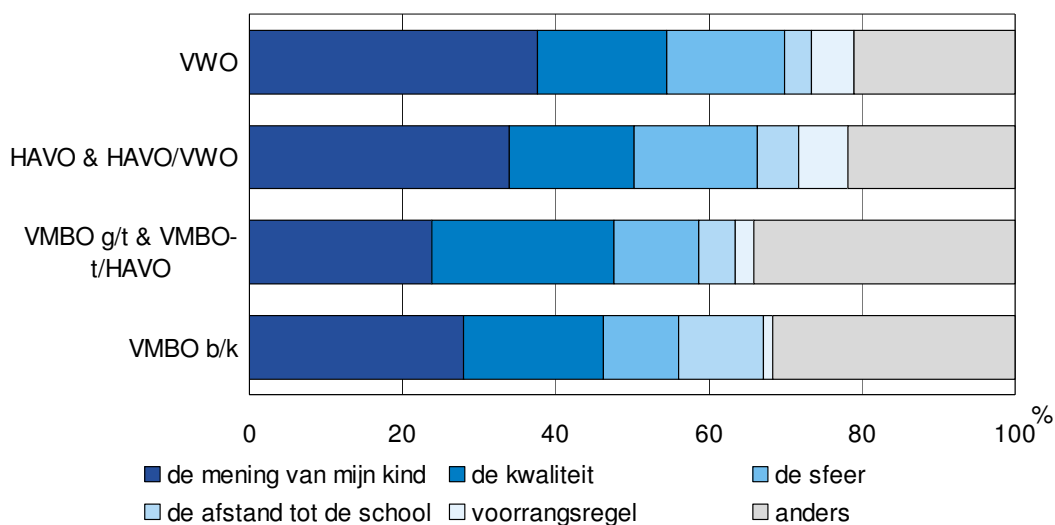

De uiteindelijke keuze voor een school hangt van verschillende zaken af: hebben de open dagen de voorkeur voor de vooraf favoriet ingeschatte school bevestigd? En hoe laat men zich beïnvloeden door sites waar bijgehouden wordt of de school waarschijnlijk moet loten? Deze vragen komen in dit hoofdstuk over de definitieve schoolkeuze aan de orde.

4.1 Ouders zeggen dat mening kind doorslaggevend is bij definitieve keuze

Er is in het eerste hoofdstuk een hele reeks schoolkenmerken beschreven die ouders belangrijk vinden. Aan het einde van het keuzeprocess hebben we ouders gevraagd wat nou de doorslag gaf bij de definitieve keuze van een school. Een derde van de ouders zegt dat de mening van hun kind de doorslag heeft gegeven (zie figuur 4.1). Dit is iets meer het geval voor HAVO/VWO ouders dan voor VMBO ouders. Voor 18% van de ouders heeft de kwaliteit van de school de doorslag gegeven, dit is relatief vaak het geval voor VMBO g/t en VMBO-t/HAVO ouders. Op de derde plek van doorslaggevende kenmerken staat de sfeer, ook deze is vooral van belang bij HAVO/VWO ouders. Hiernaast zien we dat sfeer vooral belangrijk is voor ouders waarvan het eerste kind naar het voortgezet onderwijs gaat, het is minder belangrijk voor ouders die al kinderen op een middelbare school hebben. De andere kenmerken (afstand, voorrangsregel, geen loting, de mening van de ouders, veel vriendjes en vriendinnetjes op de school en de grootte van de school) worden door minder dan 10% van de ouders genoemd. Verder zien we dat afstand voor 11% van de VMBO b/k ouders een doorslaggevende keuze is.

Figuur 4.1 Doorslaggevende factor om definitieve school te kiezen, naar basisschooladvies

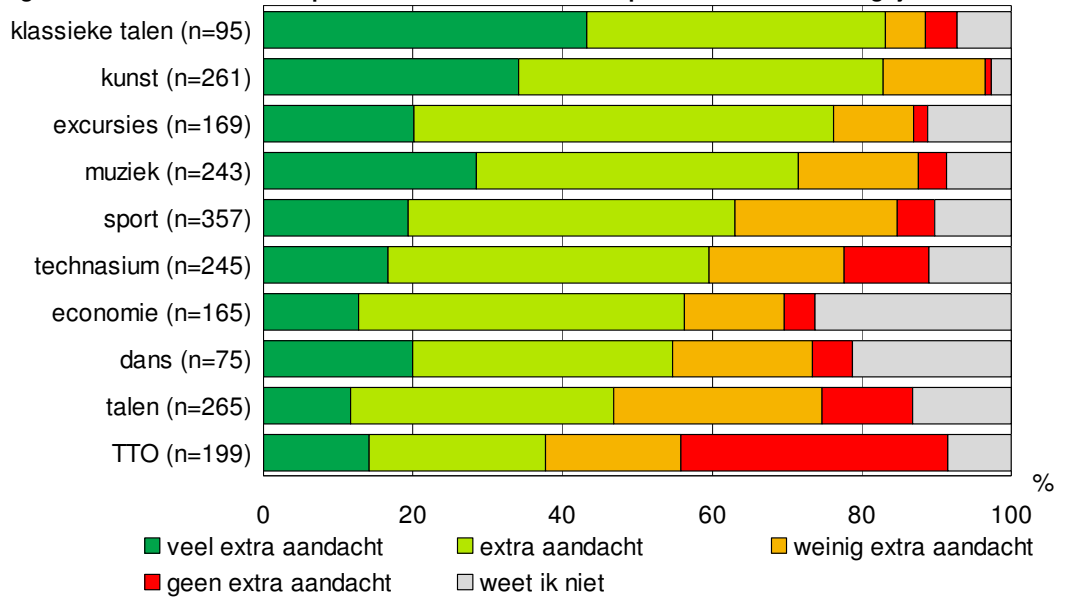
Slechts vier procent wijkt vanwege het loten uit naar een andere school

Na de uiteindelijke schoolkeuze zeggen acht op de tien ouders dat de school die ze gekozen hebben ook hun favoriete en de favoriete school van hun kind was. Voor acht procent van de ouders was het de favoriete school van hun kind en niet die van hen zelf. Vier procent van de ouders heeft vanwege het loten een andere school gekozen (bijvoorbeeld omdat ze ergens voorrang hadden en dan niet mee hoeven te loten, of omdat ze gekozen hebben voor een school waar waarschijnlijk niet wordt geloot).

Wens voor tweetalig onderwijs (TTO) vervalt tijdens keuzeprocess

Ouders hebben aangegeven welk profiel hun favoriete school heeft (zie paragraaf 2.5). Tijdens de tweede fase van het onderzoek hebben we de ouders gevraagd in hoeverre er aandacht wordt besteed aan hun ideale profiel op de gekozen school. De resultaten zijn te vinden in figuur 4.2. Ruim 80% van de ouders die dat belangrijk vonden vindt dat er (veel) extra aandacht op de definitieve school wordt gegeven aan klassieke talen en/of kunst. Een aantal andere kenmerken die ouders wel belangrijk vonden vooraf, zijn relatief vaak niet aanwezig op de definitief gekozen school. Zo zegt ruim de helft van de ouders die tweetalig onderwijs (TTO) interessant vonden op de ideale school dat hun gekozen school geen tot weinig aandacht besteed aan TTO. Ook voor moderne vreemde talen, techniek/technasium, sport en dans geldt dat minimaal een kwart van de ouders die dit interessant vond zegt dat er weinig extra aandacht is op de gekozen school. Blijkbaar zijn dit kenmerken van de school die tijdens het keuzeprocess minder belangrijk geworden zijn voor ouders, is het aantal scholen dat deze extra aandachtsgebieden aanbiedt gering of is het vooral een aandachtspunt van ouder en niet van hun kinderen die de doorslaggevende keuze maken.

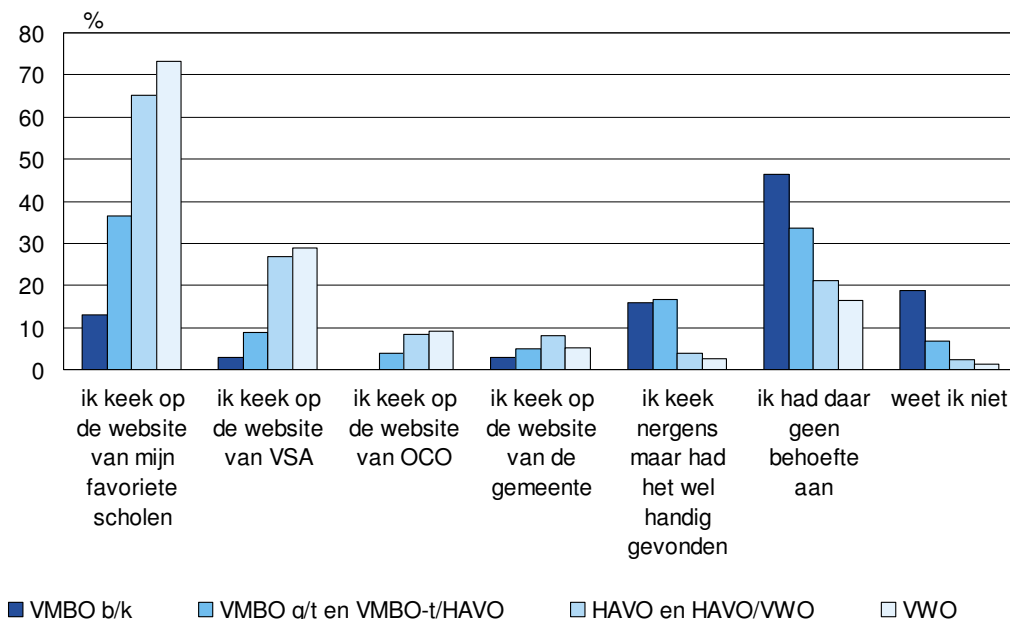
Figuur 4.2 Aandacht besteed op de definitieve school aan het profiel dat ouders belangrijk vonden

4.2 Sites van scholen met aantal aanmeldingen gebruikt door HAVO/VWO ouders

Sommige scholen, ouderorganisaties en de gemeente houden tijdens de inschrijvingsprocedure bij hoeveel kinderen zich per school inschrijven zodat er een beeld ontstaat op welke school er waarschijnlijk moet worden geloot. De websites van de scholen worden vooral door HAVO/VWO ouders als overzicht gebruikt. VMBO ouders gebruiken deze sites veel minder, al had ruim 15% van de VMBO ouders het wel handig gevonden om een overzicht gehad te hebben.

Figuur 4.3 Gebruik tijdens de inschrijvingsperiode van overzichten van aantal aanmeldingen per school, naar basisschooladvies kind

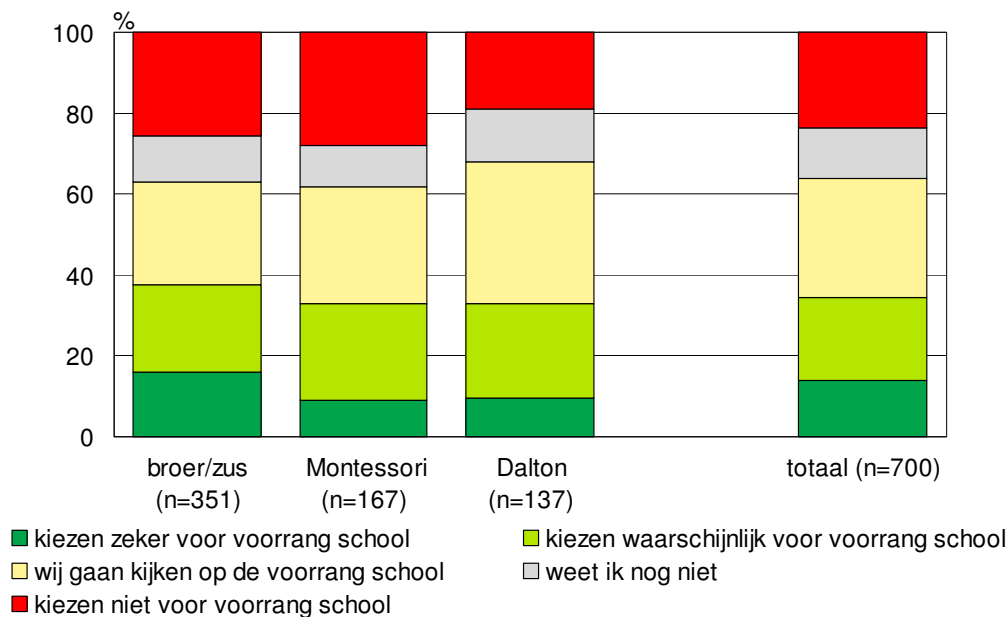

Veertien procent maakt zeker gebruik van zijn/haar voorrang

Sommige leerlingen kunnen voorrang krijgen op scholen, zo geeft 35% van de ouders aan dat hun kind gebruik kan maken van een voorrangsregeling. Ongeveer twee op de tien kinderen kunnen gebruik maken van voorrang omdat hun broer of zus op een school zit, dit zijn voornamelijk autochtone HAVO en/of VWO leerlingen. Daarnaast krijgt negen procent voorrang op een middelbare Montessorischool en zeven procent voorrang op een middelbare Daltonschool omdat ze op een soortgelijke basisschool zitten. Ook dit zijn voornamelijk autochtone HAVO en/of VWO kinderen die binnen de ring wonen. Twintig procent van de ouders weet niet of hun kind gebruik kan maken van een voorrangsregeling, dit zijn voornamelijk ouders van niet-westerse allochtone VMBO-leerlingen die buiten de ring wonen.

Leerlingen hoeven natuurlijk geen gebruik te maken van hun voorrang, van alle leerlingen met voorrang maakt 14% daar zeker gebruik van en 13% zeker niet. In figuur 4.4 is te zien dat men gemiddeld vaker gebruikt maakt van de broer/zus voorrang en het vaakst geen gebruik maakt van de voorrang op een Montessorischool. VMBO-t/HAVO leerlingen maken het vaakst **zeker** gebruik van hun voorrang, terwijl HAVO en VWO leerlingen vaker **waarschijnlijk** voor de voorrangsschool zullen kiezen.

Figuur 4.4 Maakt gebruik van de voorrang op een middelbare school, naar soort voorrang

Samenvatting

Ouders zeggen dat de mening van hun kind doorslaggevend is voor de definitieve keuze van een school, de kwaliteit van de school komt op een duidelijke tweede plaats. Kenmerken die ouders vooraf belangrijk vinden, zijn relatief vaak niet aanwezig op de definitief gekozen school. Zo zegt ruim de helft van de ouders die tweetalig onderwijs (TTO) interessant vinden dat hun gekozen school geen tot weinig aandacht besteedt aan TTO. Ook voor moderne vreemde talen, technasium/techniek, sport en dans geldt dat minimaal een kwart van de ouders die dit interessant vindt zegt dat er weinig extra aandacht is op de gekozen school. Blijkbaar zijn dit kenmerken die tijdens de definitieve keuze toch minder belangrijk geworden zijn voor ouders, is het aantal scholen dat deze extra aandachtsgebieden aanbiedt gering, of was dit vooral een onderwerp dat ouders interessant vonden maar kinderen niet.

Gemeente Amsterdam
Bureau Onderzoek en Statistiek

Berlage of Barlaeus?

5 Loten

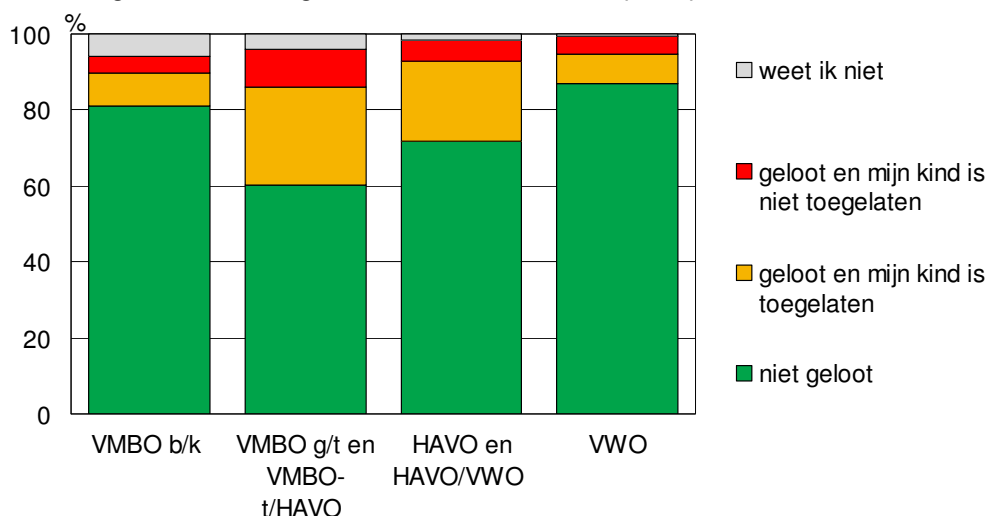

In het schooljaar 2011/'12 zijn 433 8^e groep leerlingen (zes procent) uitgeloot voor de school van eerste keuze en er hoefde geen tweede ronde met loting plaats te vinden. Dit is iets minder dan in voorgaande jaren, onder andere omdat er twee populaire scholen een nieuwe locatie hebben geopend (het IJburg College en het Calandlyceum). Uit eerder onderzoek weten we dat uitgelote leerlingen het vrijwel even goed op school doen en dat ze vrijwel even tevreden met hun leven als geheel zijn als leerlingen die zijn ingeloot of niet hebben geloot. Toch blijken vooral de VMBO-leerlingen hinder te ondervinden van loting. In dit hoofdstuk bekijken we hoe ouders en leerlingen het loten het afgelopen jaar hebben ervaren.

5.1 Loten is stressvol

Het afgelopen schooljaar is er in vergelijking met voorgaande jaren meer geloot op het VMBO en minder op het VWO. Verhoudingsgewijs moest er een hoger aandeel VMBO-t dan VWO leerlingen loten. Dat is terug te zien in onze enquête; van de leerlingen met een VMBO-t of VMBO-t/HAVO advies ruim een derde deelgenomen aan de loting, terwijl dit voor leerlingen met een VMBO-b/k of VWO advies voor minder dan 15% het geval was.

Figuur 5.1 Deelgenomen aan loting, naar basisschooladvies kind (n=725)

Uit de toelichtingen van de ouders blijkt dat de periode rondom het loten stressvol is voor zowel ouders als kinderen. Zo zeggen ze bijvoorbeeld:

- 'Dit leverde veel stress en verdriet op. Zeker gezien het feit dat schoolkeuzes 2, 3 en 4 toen ook al vol zaten. Dit is een stress en verdriet die je een kind van 12 niet gunt, zeker niet omdat ze net al de Cito hebben moeten doen.'
- 'Het is doodeng en te spannend.'
- 'Heel erg balen, maar nu vrede met nieuwe keuze.'
- 'Heel spannend en vervelend omdat ze zich had aangemeld bij een school bij ons in de buurt, in Zuidoost. Dit jaar ging de school voor het eerst loten, terwijl ze altijd reclame maken voor de kinderen in Zuidoost, erg onlogisch dus.'
- 'Ik vond het samen met mijn kind zeer stressvol. Ook vonden wij het zeer oneerlijk! Waarom mogen kinderen buiten Amsterdam zich inschrijven op Amsterdamse scholen? Nu moet mijn dochter een halfuur fietsen....'
- 'Niet leuk, mijn kind was in 1e instantie uitgeloot maar mocht later alsnog komen omdat er een Caland 2 is gekomen. Was erg verwarrend en onduidelijk en nog steeds is het niet echt duidelijk, maar ik hoop dat het goed komt en alles goed geregeld is op tijd.'
- 'Spannend, vooral door de mogelijkheid nog tijdens de inschrijfperiode te veranderen van school. Zo blijf je tot het eind de inschrijvingen volgen en probeer je te beoordelen of het zin heeft nog te veranderen...om bv op school van 2e keus een veel grotere (inlotings)kans te hebben.'

Het proces rondom het loten was voor acht op de tien ouders duidelijk. Zij kregen voornamelijk informatie van de middelbare school (68%), de basisschool (36%) en ouderorganisaties en de gemeente (beide 20%). Ouders die het proces onduidelijk vonden hadden vooral vragen bij hoe de loting plaatsvond, zeker als er vooraf ook een gesprek op de middelbare school was geweest. Had dat gesprek nou invloed gehad op de lotingskans of niet? Ook is er soms onduidelijkheid over hoe er om wordt gegaan met gecombineerde adviezen.

Bijna de helft (47%) van de leerlingen die zijn uitgeloot komt terecht op een school die niet in eerste instantie in hun top 5 stond, 37% komt terecht op de school van de tweede keuze.

'Welke groep leerlingen wordt geloot. Alle leerlingen die inschrijven op de school? Alleen die leerlingen met een bepaald advies of wordt er ook gekeken naar toetsresultaten? De basisgedachte van het loten is helder. De procedure van het loten zelf is omgeven met een soort mist. Heldere communicatie hierover is gewenst.'

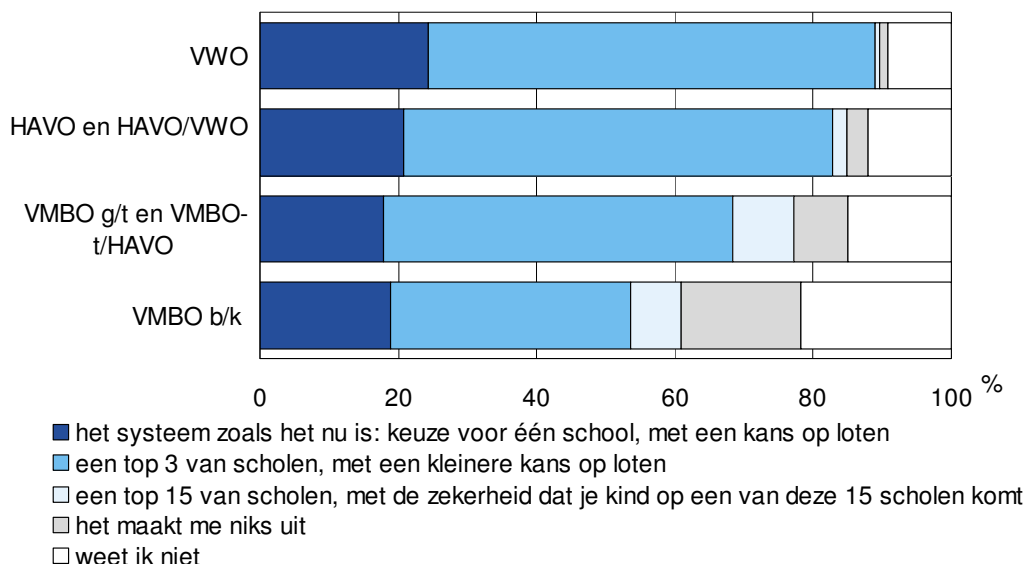
5.2 Ouders willen liever een top drie van scholen opgeven

De ruime meerderheid van de ouders wil liever een ander systeem dan het huidige systeem met enkel inschrijven bij je favoriete school, slechts 20% van de ouders op alle niveaus is tevreden met het systeem zoals het nu is. Zes op de tien ouders willen een top drie kunnen opgeven met dan een kleinere kans op loten, deze optie is favoriet onder ouders met kinderen met verschillende niveaus (zie figuur 5.2). De optie om 15 scholen op te geven zodat er zeker niet hoeft te worden geloot vindt geen steun bij de ouders. Mogelijk hebben ouders gedacht dat als ze een top drie opgeven ze in ieder geval op een

Berlage of Barlaeus?

van deze drie scholen kunnen komen, dit is echter in de realiteit niet het geval, er zullen dan waarschijnlijk nog steeds kinderen uitgeloot worden op alle drie de scholen van keuze.

Figuur 5.2 Voorkeur voor een systeem van inschrijving, naar basisschooladvies kind (n=725)

Voorstanders van de top drie hopen vooral dat de kans groter is dat hun kind dan op één van de favoriete scholen komt. Ook hopen ze dat als scholen een beter zicht hebben van het aantal geïnteresseerde leerlingen ze zich daar mogelijk op kunnen aanpassen. Ze geven de volgende argumenten:

- 'Voor een kind geeft een top 3 (echt 1e, 2e en 3e keus) wellicht minder spanning en teleurstelling en is het niet gefixeerd op 1 school.'
- '1 school maakt de kans op uitloting erg groot. met 15 scholen zie je door de bomen het bos niet meer. 3 scholen is goed te kiezen en overzichtelijk!'
- 'Als iemand wordt uitgeloot in het huidige systeem, is de kans erg klein dat er nog plek is op de school van 2e en 3e keuze.'
- 'Dan is uitgeloot worden geen dubbele straf meer (niet ingeloot EN geen goede kans op andere favoriete school). 15 scholen uitkiezen lijkt me een te zware opgave.'
- 'Dat voorkomt dat een kind de school van zijn voorkeur niet kiest omdat de kans dat hij wordt uitgeloot te groot is.'
- 'De kans is groter dat je kind op een school van keuze komt.'
- 'Een jaar van te voren de voorkeur vragen zodat de scholen hun formatie kunnen aanpassen en dan 3 scholen als optie. Eerst Amsterdammers en indien plaats over dan buiten Amsterdam. Behalve als er geen passende school in dorp/stad aanwezig is.'
- 'Eerst zou ik trouwens de uitslag van de CITO afwachten. Pas dan weet je voor welke school je kind zich zou kunnen inschrijven. Zonde van alle tijd die nu verloren gaat.'
- 'Ik zou er ook nog een postcodevoorrang op zetten, zo zitten kinderen uit dezelfde buurt op dezelfde school.'

Berlage of Barlaeus?

Voorstanders van de huidige situatie geven onder andere aan dat ze het belangrijk vinden om de favoriete school te kunnen blijven noemen. Er zal volgens hen dus een duidelijke rangordening bij de top drie van scholen gegeven moeten worden. Andere ouders hebben geen problemen met het huidige systeem met kans op loten. Gegeven antwoorden zijn bijvoorbeeld:

- 'Als je een heel duidelijke voorkeur voor een nummer één hebt kan je in de huidige procedure bewust het risico van 'uitloting' nemen. In een systeem waar je 3 keuzes doorgeeft zou je als ik het goed begrijp dan wellicht automatisch op school 3 terecht komen als daar geen loting is.'
- 'Als je op meerdere scholen kunt inschrijven wordt het voor het kind nog onzekerder, en meestal heeft het kind al een tweede keuze in het hoofd.'
- 'Ik denk niet dat je met een top drie meer kans van slagen hebt. Op bijna elke school werd geloot voor de HAVO, dat wordt niet minder wanneer je een top drie maakt.'
- 'Eerst voor de hoofdprijs gaan, ik zie dat kinderen dondersgoed weten waar ze het liefst heen gaan. Dat moet je eerst proberen, daarna redden ze het wel hoe vervelend ook.'
- 'Het wordt snel te ingewikkeld voor de kinderen.'
- 'Ik vind het zo goed. ik heb er geen problemen mee en mijn kinderen ook niet.'
- 'Ik zou graag een selectie criterium willen toevoegen: geografische ligging / kinderen uit de buurt zouden voorrang moeten krijgen.'
- 'Loten is een slecht systeem. Maar op deze wijze is er geen inmenging van de gemeente. En daarmee geen bureaucratie.'
- 'Omdat ik denk dat er dit jaar al veel minder geloot is dan vorige jaren, voor dit systeem is men oplossingsgericht bezig. Dit nu voortzetten, dan komt het wel goed.'
- 'Zo kun je zelf bepalen of je (waarschijnlijk) wilt loten of niet.'
- 'Elk systeem heeft voor- en nadelen, en zo zit het leven nu eenmaal in elkaar. Top 3-optie lijkt aantrekkelijk, maar ik denk dat als je dan nog wordt uitgeloot, is de teleurstelling nog groter.'

Samenvatting

Het proces van loten is stressvol voor ouders en kinderen die deelnemen aan de loting. Ouders willen liever een top drie van scholen opgeven dan de huidige methode van enkel inschrijven bij de favoriete school. Bij de top drie moet het wel duidelijk zijn welke school favoriet is. De vraag is echter of ouders zich gerealiseerd hebben dat ze met een top drie nog steeds niet verzekerd zijn van een plek op een van de drie genoemde scholen.

6 Definitieve plaatsing

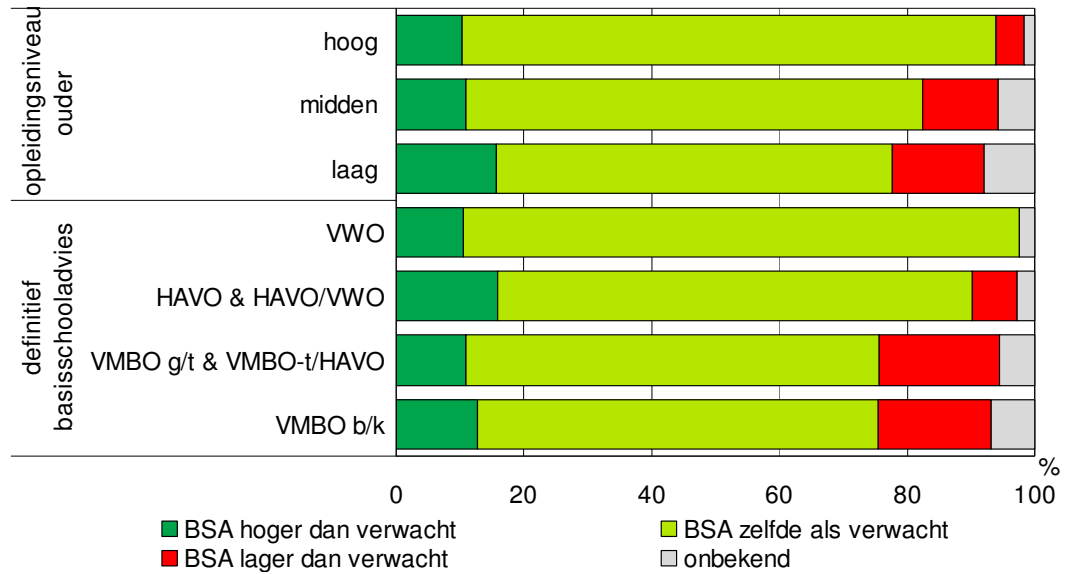
In juni worden alle kinderen op hun definitieve school ingeschreven. Dit kan een andere school zijn dan in eerste instantie gekozen, bijvoorbeeld omdat er geloot is of omdat een leerling met zijn combinatie van BSA en Cito-score niet terecht kon op de gewilde school. In dit hoofdstuk bekijken we welke leerlingen op hun vooraf favoriete school geplaatst zijn. En als leerlingen niet op hun favoriete school geplaatst zijn, op wat voor soort school komen ze dan uiteindelijk terecht?

6.1 Twintig procent noemt in januari verkeerd BSA

Het basisschooladvies is het uitgangspunt voor ouders en kinderen om een geschikte school te vinden. Ouders hebben in januari 2012 aangegeven wat het schooladvies van hun kind was. In een latere fase blijkt dat het BSA in twintig procent van de gevallen anders is dan in januari aangegeven. Dit kan verschillende oorzaken hebben. Zo kunnen ouders het voorlopige advies in januari hebben opgegeven dat later nog door de school naar beneden of boven is bijgesteld. Daarnaast kan het zijn dat de Cito-score veel hoger is dan het gegeven advies, ook dan kan het definitieve BSA door de basisschool aangepast worden. Ook kan het zo zijn dat ouders niet helemaal zeker wisten welk advies hun kind had gekregen, maar toch iets ingevuld hebben. Van 12% van de kinderen is het definitieve BSA hoger dan vooraf verwacht en van 9% is het BSA lager dan verwacht. In figuur 6.1 is te zien dat vooral het advies van VMBO leerlingen en kinderen met ouders met een lage opleiding nog veranderd. Het advies van een kind met hoog opgeleide ouders pakt vaker hoger dan lager uit: voor hen is in 10% van de gevallen het definitieve advies hoger en in 4% van de gevallen lager. Dit verschil tussen hoger en lager opgeleide ouders is ook terug te zien in de verschillende stadsdelen; buiten de ring wordt het uiteindelijke advies vaker hoger (14%) en lager (11%) dan binnen de ring (hoger: 11%, lager: 6%). Op enkele basisscholen⁷ is van meer dan 50% van de ouders het genoemde BSA in januari verkeerd, dit zijn: 't Koggeschip, As-Siddieq, Berkelier, Buikslotermeerschool, El Amien 1, Knotwilg, Merkelbach en Tijn Uilenspiegel.

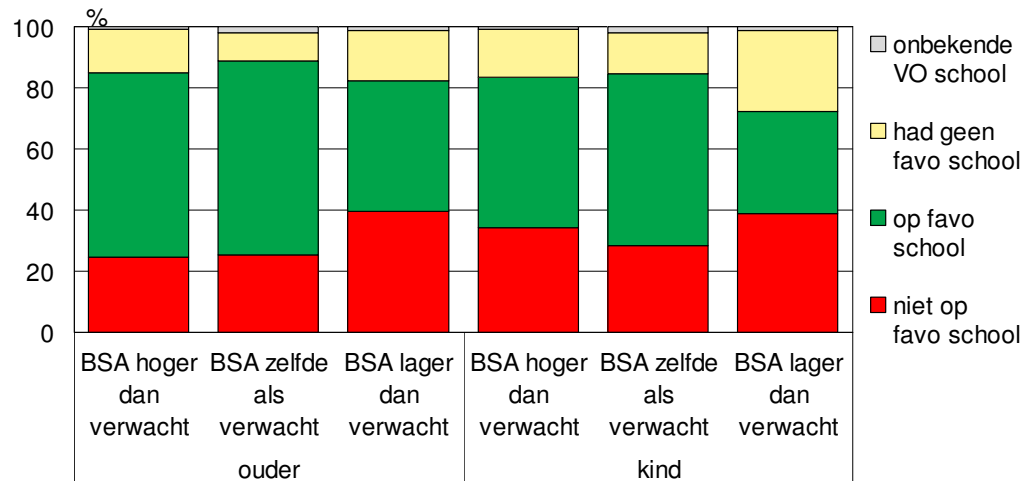
⁷ Waar in ieder geval minimaal 10 ouders van hebben deelgenomen aan het onderzoek

Figuur 6.1 Verschil tussen BSA in januari en definitieve advies, naar definitief BSA en opleiding ouders

Als een basisschooladvies lager is dan vooraf verwacht heeft het relatief vaak gevolgen voor de schoolkeuze. Kinderen met een lager advies komen vaker niet op de favoriete school terecht die ze in eerste instantie noemen. Ook als het advies was zoals vooraf verwacht komt 25% van de ouders niet terecht op de vooraf favoriet genoemde school.

Figuur 6.2 Terecht gekomen op vooraf genoemde favoriete school van ouders en kind, naar verschil tussen genoemde BSA in januari en definitieve advies

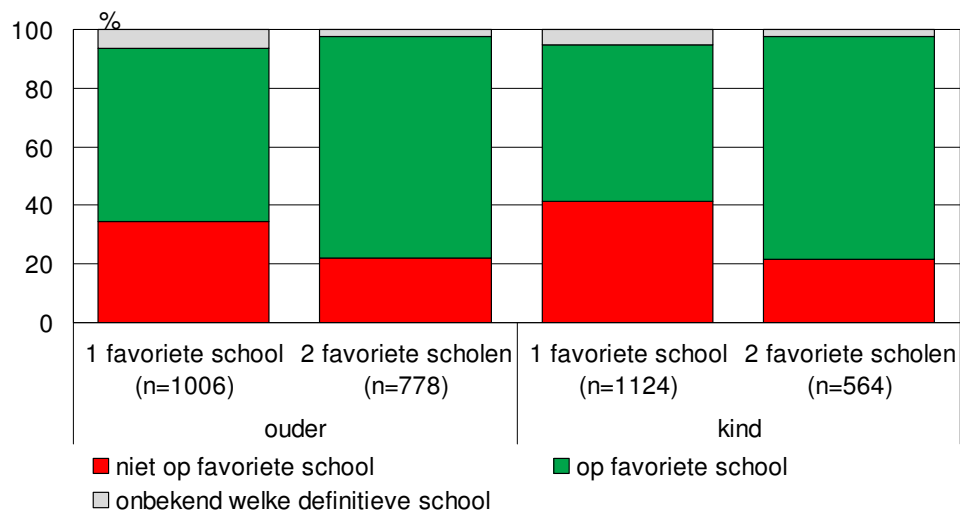

6.2 Meerderheid zit op vooraf genoemde favoriete school

Na de inschrijving blijkt dat de meerderheid van de kinderen op een vooraf favoriet genoemde school zit. Zoals te zien in figuur 6.3 is met twee favoriete scholen de kans groter dat het kind op één van de twee scholen zit. Als ouders en kind dezelfde favoriete school noemen is de kans groter dat een kind daar terecht komt. Ook zit het kind net iets vaker op de favoriete school van de ouder, dan op de favoriete school van het kind zelf. Dit lijkt in tegenstelling te zijn met de uitkomst dat de mening van het kind in een derde van de gevallen de definitieve doorslag geeft bij de keuze van een school (paragraaf 4.1).

Berlage of Barlaeus?

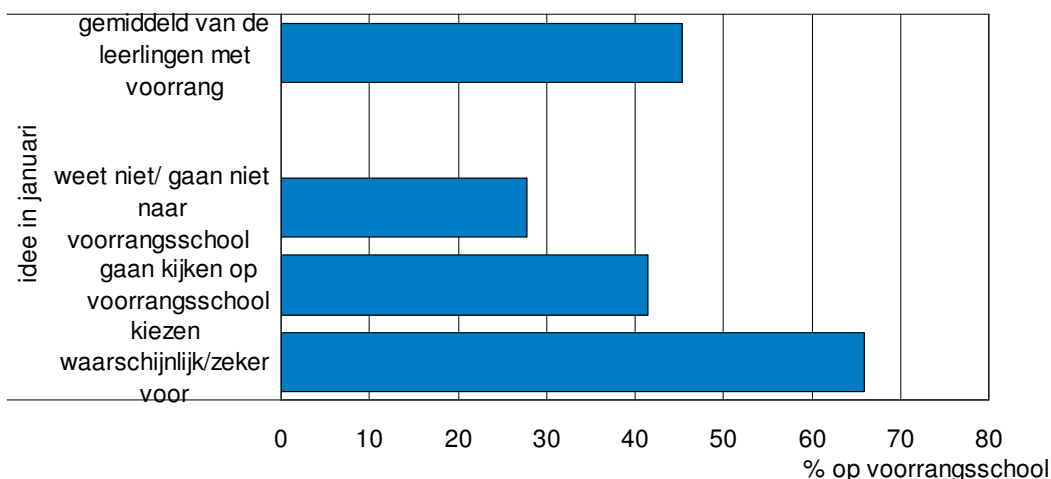
Figuur 6.3 Aandeel leerlingen dat op de favoriete school van ouder of kind zit naar aantal favoriete scholen in januari

Bijna de helft (45%) gebruikt voorrang

Sommige ouders hebben aangegeven dat hun kind voorrang heeft op een middelbare school, bijvoorbeeld omdat een broer of zus al op die middelbare school zat, of omdat de leerling op een bepaald type basisschool zat. Van de leerlingen die voorrang hadden wegens het karakter van de basisschool⁸ (montessori, dalton, vrije school, Jenaplan of ontwikkelingsgericht) weten we dat bijna de helft (45%) gebruik heeft gemaakt van deze voorrang. Van diegene die in januari zeiden dat ze waarschijnlijk tot zeker gebruik gingen maken hiervan heeft twee derde (66%) gebruik gemaakt van de voorrang en van de leerlingen die in januari dachten geen gebruik te maken van de voorrang en van diegene die het niet wisten is 28% toch naar de voorrangsschool gegaan.

Figuur 6.4 Aandeel leerlingen met voorrang dat op de voorrangsschool terecht is gekomen, naar idee van gebruik voorrang in januari

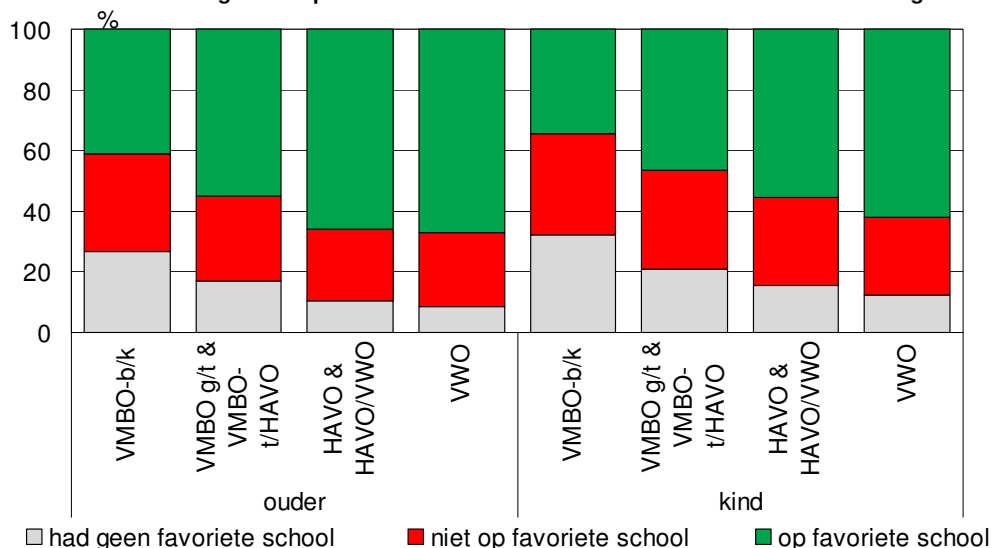

⁸ Van de overige leerlingen (bijvoorbeeld die voorrang hadden wegens de broer/zus regeling, is niet terug te halen op welke school ze voorrang hadden)

6.3 Hoe lager het BSA, des te minder een kind op de favoriete school komt

Hoe lager het basisschooladvies van leerlingen, hoe minder vaak de leerling op een favoriete school terecht komt (zie figuur 6.5). Dit komt voor een deel omdat zowel de ouders als leerlingen vaker geen favoriete school noemen in januari. Ook is het aandeel leerlingen dat op een andere school dan de favoriete school terecht komt bij VMBO-b/k leerlingen groter dan bij VWO leerlingen. Omdat deze leerlingen ook minder naar open dagen gaan, is het mogelijk dat de mening van VMBO-b/k leerlingen en hun ouders in januari nog veel minder uitgekristalliseerd is en ze in januari nog niet een echte favoriete school hebben.

Figuur 6.5 Aandeel leerlingen dat op de favoriete school van ouder of kind zit naar BSA leerling

Van de leerlingen die niet op een favoriete school terecht komen is de helft op de open dag van de uiteindelijke school geweest en was deze (veel) positiever dan verwacht. In de overige gevallen zijn sommige kinderen uitgeloot en sommige ouders zijn slechts naar één open dag of helemaal geen open dag geweest. Daarnaast is er een groep ouders die op voorhand meer dan twee favoriete scholen had en ook naar meer open dagen zijn gegaan, zij zijn dus mogelijk wel naar een favoriete school gegaan, maar niet naar de vooraf opgegeven favoriete school.

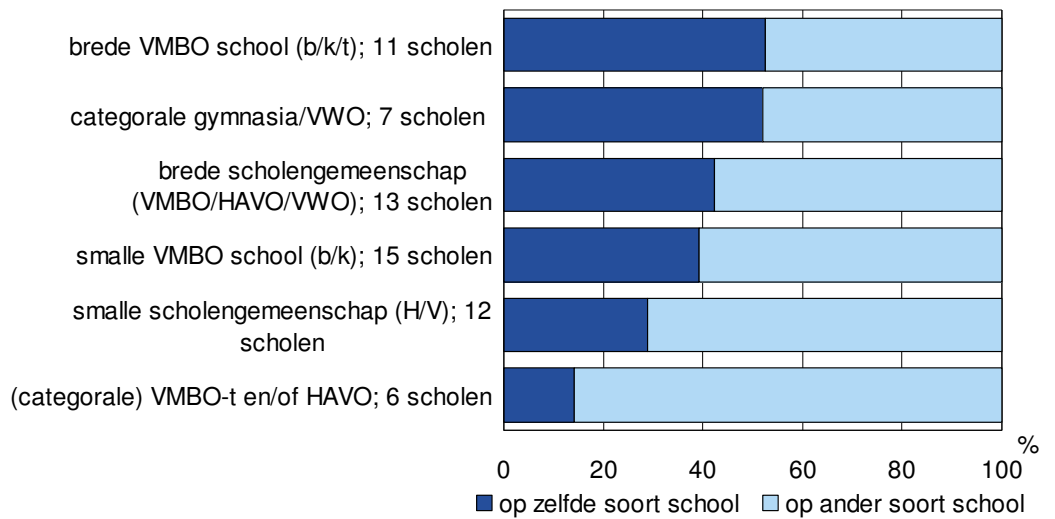
6.4 Leerlingen vaker op school met lagere adviezen in plaats van hogere adviezen

Van alle leerlingen met een favoriete school die niet op een van de voorkeursscholen zitten, komt minimaal de helft van de leerlingen op een andere soort school terecht. Een kind van ouders met een eerste voorkeur voor een brede VMBO-school komt in 47% van de gevallen niet op een brede VMBO-school terecht en iemand met een voorkeur voor een categorale VMBO-t (al dan niet met HAVO kansklas of een echte HAVO afdeling) komt in 86% van de gevallen niet op zo'n school terecht. Opvallend is dat vooral diegenen met een voorkeur voor een smalle school toch vaker naar een brede school gaan. Zo blijkt

Berlage of Barlaeus?

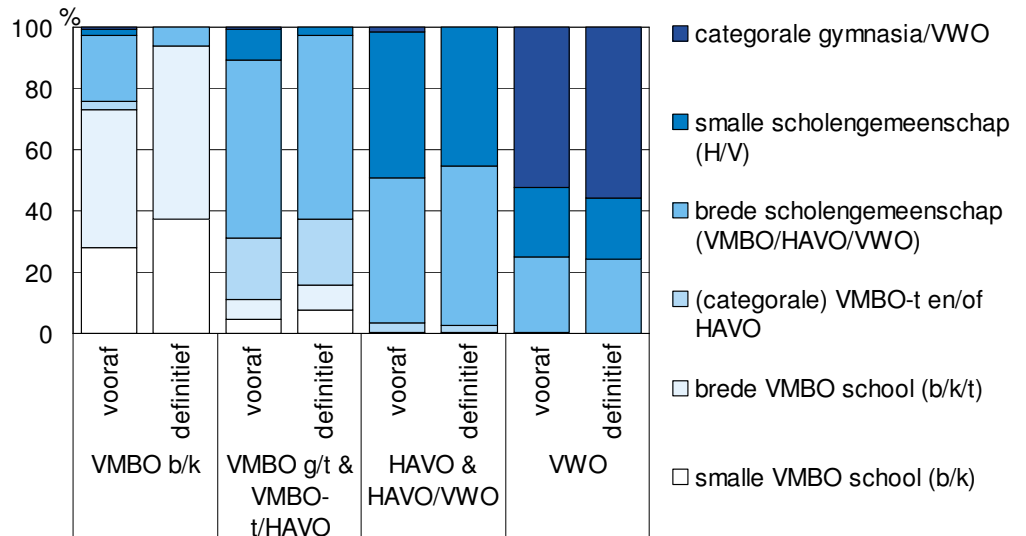
dat van een deel van de ouders met voorkeur voor een H/V school het kind op een brede scholengemeenschap terecht komt. En voor een deel van de VMBO ouders met een voorkeur van een brede scholengemeenschap het kind op een VMBO school (breed of smal) terecht komt. Mogelijk kiezen sommige ouders en kinderen gedurende het proces toch liever voor een bredere school waar op- en afstroom tot de opties behoren of valt het basisschooladvies tegen waardoor de gewenste school onbereikbaar is geworden.

Figuur 6.6 Soort school vooraf favoriet en definitief gekozen van kinderen die niet op de favoriete school zitten, naar soort favoriet

Zoals eerder bleek komen vooral ouders van VMBO leerlingen vaker op een andere school terecht dan vooraf hun favoriet was. In figuur 4.6 is te zien dat ze over het algemeen vaker dan gewenst op een school met enkel VMBO komen, dan op een school met ook doorgroeykansen naar HAVO of VWO.

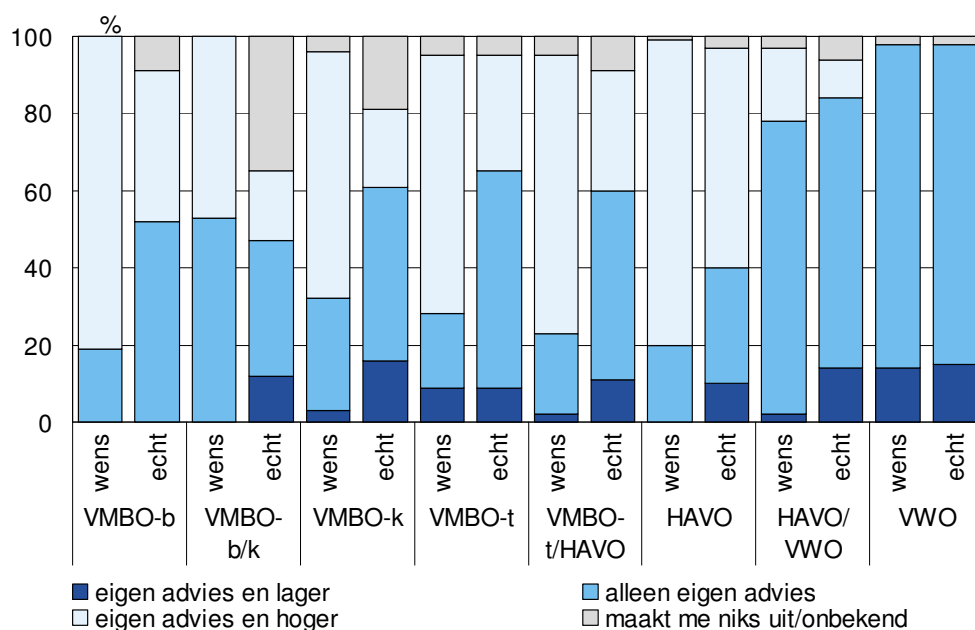
Figuur 6.7 vergelijking soort favoriete school vooraf en soort definitieve school, naar basisschooladvies

Ook niveau van de brugklas lager dan gewild

Kinderen komen vaker terecht op een school met vooraf ongewilde mogelijkheden tot afstroom en minder vaak op een school met gewilde mogelijkheden tot opstroom. Voor de brugklas waarin de leerlingen terecht komen geldt hetzelfde. Willen ouders graag dat hun kind terecht komt in een klas met leerlingen met een hoger niveau (zoals beschreven in paragraaf 1.6), in de realiteit komt hun kind vaak in een klas terecht met alleen kinderen met hetzelfde niveau. Van de leerlingen met een VMBO-t advies komt 58% in een VMBO-t klas terecht (terwijl dit voor 19% ideaal was) en van de HAVO leerlingen komt 48% in een HAVO/VWO klas terecht (terwijl dit voor 61% ideaal was) en 30% in een HAVO klas (terwijl dit voor 20% ideaal was).

Figuur 6.8 Gewenste en daadwerkelijke niveaus in de brugklas naar basisschooladvies

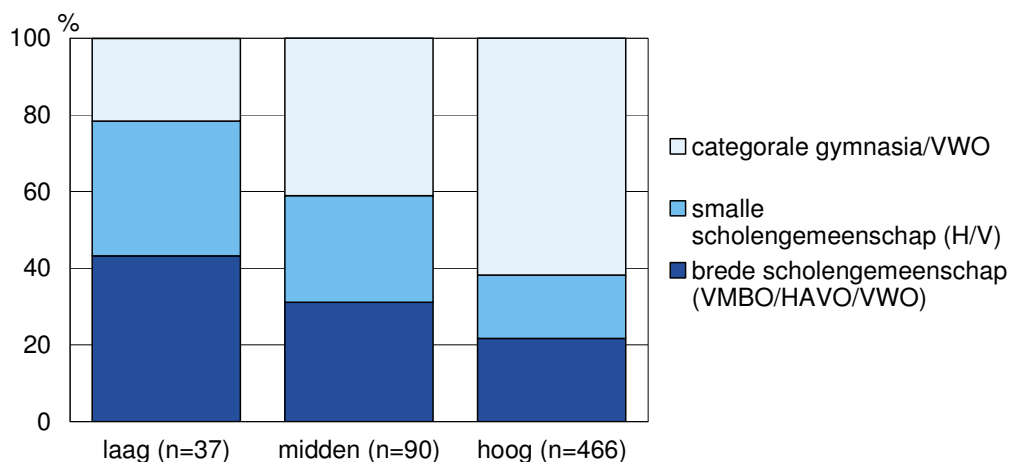

Ouders willen graag opties voor hun eigen kind om door te stromen naar hogere niveaus. Mochten er nieuwe (categorale) scholen in Amsterdam komen dan doen deze er goed aan doorstromen naar hogere (en lagere) niveaus goed mogelijk te maken en deze mogelijkheden duidelijk te communiceren aan ouders.

6.5 VWO leerlingen van laag opgeleide ouders minder naar gymnasia

Nu we weten naar welke definitieve school leerlingen gaan kunnen we kijken of er verschillen zijn tussen achtergrondkenmerken van kinderen. Er blijkt één duidelijk verschil te bestaan tussen VWO leerlingen met hoog en laag opgeleide ouders. De meerderheid van VWO leerlingen met hoog opgeleide ouders gaat naar een gymnasium, de meerderheid van de VWO leerlingen met laag opgeleide ouders gaat naar een brede of smalle scholengemeenschap (zie figuur 6.9).

Figuur 6.9 Definitieve soort school van VWO leerlingen naar opleidingsniveau ouders

Samenvatting

Van alle ouders noemt 20% in januari een ander basisschooladvies dan het uiteindelijke. Vooral laag opgeleide ouders noemen in januari een verkeerd schooladvies, ze noemen zowel een hoger als een lager advies dan uiteindelijk blijkt.

Van alle ouders met een voorkeursschool komt 25% van hun kinderen niet op een van zijn of haar favoriete scholen terecht. Dit is vooral vaak het geval bij ouders van kinderen met een VMBO advies. Deze kinderen komen vaker terecht op een bredere school met meer (en vooral lagere) schooladviezen dan hun eigen schooladvies.

Terwijl ouders het liefst willen dat hun kind in een gemengde brugklas komt met kinderen met hogere adviezen komen kinderen vaak in een klas met enkel kinderen met het eigen advies, of met kinderen met een lager advies.

Gemeente Amsterdam
Bureau Onderzoek en Statistiek

Berlage of Barlaeus?

7 Tips van ouders

Aan het einde van de eerste vragenlijst kregen ouders de mogelijkheid een tip te geven aan de Amsterdamse wethouder van onderwijs. Ook mochten ze aan het einde van het hele onderzoek een tip geven aan de schoolbesturen over hoe het aanbod van VO-scholen verbeterd kan worden. Deze gegeven adviezen worden in dit hoofdstuk beschreven.

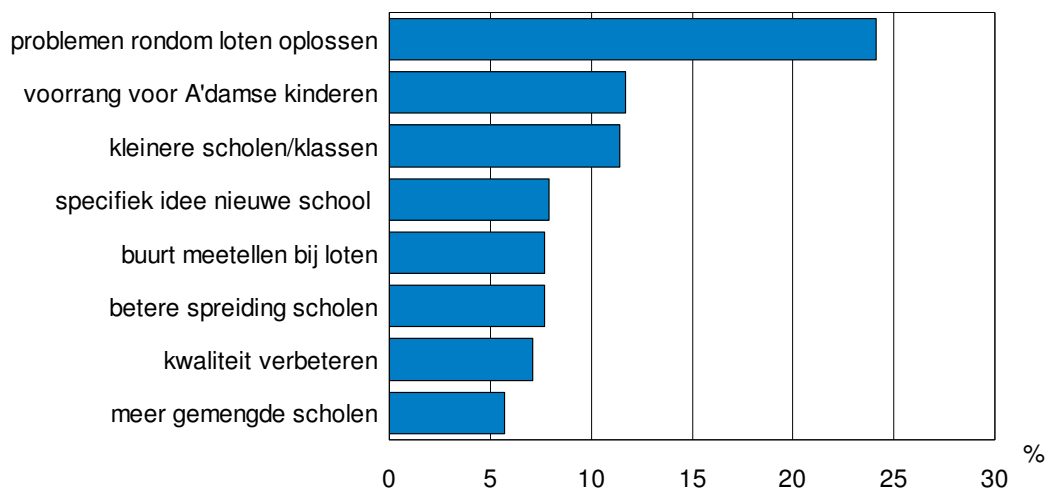
7.1 Wethouder: los het gedoe met loten op!

Wat zouden Amsterdamse ouders doen als zij de wethouder van onderwijs zouden zijn? Met stip op één, genoemd door bijna een kwart van de ouders, is het oplossen van de problemen rondom het loten. Hiermee bedoelen ouders zowel dat ze graag willen dat hun kind op de school van eerste voorkeur komt en dat het gedoe rondom het loten stress oplevert wat ze ook willen voorkomen. Vooral VWO ouders noemen dit als speerpunt, maar ook voor VMBO-t en HAVO ouders is het oplossen van het loten belangrijk.

Twee andere opmerkingen die meer dan tien procent van de ouders noemen is dat ze voorrang voor Amsterdamse kinderen op Amsterdamse scholen willen (of in ieder geval dezelfde voorrangsregels als kinderen in omliggende gemeentes), dit zijn vooral HAVO en/of VWO ouders. Daarnaast willen ouders kleinere scholen en/of kleine klassen, dit argument is voor ouders vaak gerelateerd aan goede kwaliteit en een veilige leeromgeving.

De kwaliteit van het onderwijs verbeteren wordt het vaakst genoemd door VMBO b/k ouders. En VMBO-t/HAVO ouders willen relatief vaak meer gemengde scholen. De antwoorden die door minimaal vijf procent van de ouders zijn gegeven staan in figuur 7.1.

Figuur 7.1 Wat zou u doen als u wethouder van onderwijs zou zijn.....?

Berlage of Barlaeus?

Gegeven antwoorden over het tegengaan van loten zijn bijvoorbeeld de volgende:

- 'Dat idiote loten afschaffen. Je kiest met zorg een school uit en je wordt uitgeloot. Vals gevoel van keuzevrijheid!'
- 'Er is een structureel tekort aan goede vwo's/gymnasia. Dat jaarlijkse geloot is een beschamende vertoning. Zo verwordt de schoolkeuze van een weloverwogen keuze tot een grote gok. Het bestaande gebouw van het Sint Nicolaaslyceum is een prachtig gebouw, maar zal worden gesloopt. Dat is jammer. Voorzie het van een nieuwe gevel en je hebt weer een prachtig groot nieuw schoolgebouw erbij in een bijna ideale omgeving.'
- 'Veel flexibeler omgaan met postcodes voor de basisscholen, kinderen in een zwarte buurt kunnen nooit naar een "goede buurt". Ze zijn gedoemd in hun eigen achterstandswijk te blijven en kunnen niet "hogerop" als ze ambitie hebben. Verder moet er een einde komen aan al dat geloot en veel flexibeler extra klassen bij alle schooltypen gemaakt kunnen worden.'
- 'Loting afschaffen en beter kijken naar vraag en aanbod. Wellicht eens nadenken over het herinvoeren van toelatingsexamen.'

Ook noemen ouders vaak dat er op Amsterdamse scholen voorrang zou moeten zijn voor Amsterdamse kinderen. Gegeven antwoorden zijn bijvoorbeeld:

- 'Ik zou voorrang geven aan kinderen die wonen in Amsterdam in de eerste ronde en pas daarna kinderen uit de regio toe laten. Zij hebben toegang tot scholen in hun eigen woonplaats en Amsterdam. Je zou dat kunnen doortrekken naar de 7 stadsdelen.'
- 'Kijken naar mogelijkheden om dat loten tot een minimum te beperken. Er is op deze manier geen sprake van vrijheid onderwijskeuze. Kinderen uit Amsterdam voorrang boven kinderen van buiten die in hun plaats goede mogelijkheden hebben.'

Ook de kwaliteit van scholen op de eerste plaats zetten wordt door ouders genoemd, voorbeeld van antwoorden zijn:

- 'Controle en kwaliteitsverbetering van de besturen. Kleinere scholen creëren die ergens voor staan en zelf de kwaliteit en betrokkenheid van de leerkrachten kunnen bewaken.'
- 'De salarissen van leraren verhogen en het vak van leraar meer prestige geven. De leraren worden goed aangestuurd en krijgen tegelijk vrijheid om hun onderwijs in te richten. Hun resultaten worden over de jaren heen goed bijgehouden en goede docenten krijgen de gelegenheid om hun manier van werken aan anderen te laten zien. Oftewel, van goed lesgeven wordt een sport gemaakt. Leraren die onverschillig zijn worden er uitgegooid.'

Berlage of Barlaeus?

Daarnaast noemen ouders nog verschillende andere kwesties die ze als wethouder aan zouden willen pakken. Dit zijn enkele genoemde kwesties:

- 'Dit is een hele moeilijke kwestie. Ik zoek een school voor mijn kind waar ze zich thuis voelt, waar ze aansluiting heeft aan waar geen groep de overhand heeft. Ik zoek een school waar kinderen wel verschillend zijn maar waar in ze ook herkenning ziet. Wat kun je daar als wethouder nou aan doen.'
- 'Ik zou de kernprocedure veranderd willen zien. We kunnen maar op 1 school inschrijven. Voor scholen fijn, voor ouders en kinderen niet.'
- 'Onmiddellijk afstappen van de CITO toetsing. Dit is een momentopname en veel leerlingen ervaren dit als een enorm stressmoment. Dit moment heeft invloed op de toekomst van een leerling van 11 of 12 jaar dat het mede bepaald welke ladder zij later gaan beklimmen in de maatschappij. Daarnaast vind ik het een must dat scholen 2 talig onderwijs geven en dat men verplicht huiswerk maakt op school in het bijzijn van een docent.'

7.2 Verbeter het aanbod: geef Amsterdamse kinderen voorrang

Ouders konden aan het einde van de drie onderzoeken ook een tip geven aan de gemeente en de schoolbesturen om het aanbod van middelbare scholen in de stad te verbeteren. Deze tips sluiten aan bij de tips voor de wethouder. Veelgehoorde tips zijn om Amsterdamse kinderen voorrang te geven:

- 'Stoppen met voorkeurbehandeling van leerlingen van buiten Amsterdam. Stichten van nieuwe (kleinere!) scholen bevorderen. Financiering scholen verbeteren. In den haag lobbyen voor meer geld.'
- 'Meer en beter aanbod buiten de gemeente, zodat kinderen uit omliggende gemeenten niet aangewezen zijn op Amsterdam.'

Daarnaast noemen ouders vaak het idee om kinderen in de buurt voorrang te geven en scholen beter te spreiden: er zouden meer scholen buiten Zuid moeten komen en ook meer scholen met een VMBO-t en/of HAVO aanbod (al dan niet in combinatie met VWO), gegeven antwoorden zijn bijvoorbeeld:

- 'Meer kleinere scholen verdeeld over de hele stad.'
- 'Rekening houden met waar het kind woont.'
- 'Meer VMBO-t afdelingen bij de scholen met havo/vwo/gym.'
- 'Wij wonen in het Oostelijk Havengebied en daar is geen middelbare school terwijl het stikt van de kinderen!. Het aanbod voor een leuke VMBO-t school (met of zonder H/V) is bedroevend.'
- 'Een betere spreiding van scholen op 'HAVO/VWO niveau. Nu zijn er veel scholen in Zuid en West. Terwijl in Oost (met het kinderrijke Oostelijk Haven gebied en IJburg) er relatief minder aanbod is.'
- 'Toegeven aan de trend om twee schoolniveaus te clusteren: VMBO-t & HAVO, HAVO & VWO, VWO & Gymnasium. Scholen kunnen daardoor relatief klein en overzichtelijk blijven en er kan toch nog worden 'geklommen' en/of gedaald. De stichting van twee gymnasia hebben de druk op gymnasia ontlast en bewijst ook dat kinderen graag in hun wijk/ buurt naar school willen.'
- 'Ik vind het een heel goed initiatief om van de populaire scholen dependances in andere stadsdelen neer te zetten. Dit voorkomt dat kinderen van heinde en verre naar die paar scholen in Zuid gaan fietsen. Het ontstaan van zwarte scholen is een probleem, voor de zwarte en witte kinderen.'

Berlage of Barlaeus?

Ook vinden veel ouders dat de gemeente aan zou moeten zien komen waar de gaten gaan vallen (met behulp van de adviezen in groep 7), er zou dan al actie moeten worden genomen om loten te voorkomen. Gegeven antwoorden zijn:

- 'Dat er ruimte gemaakt wordt voor plaatsing voor leerlingen (extra klas) op scholen die in trek zijn.'
- 'Al bij groep 6 van de basisschool bekijken wat de toekomstige opleidingsbehoefte is.'
- '1.Kijken naar de resultaten van de entreetoets, een jaar vooraf, om het aanbod op af te stemmen. 2.Scholen belonen waar (meer) kinderen uitstromen op een hoger niveau dan hun oorspronkelijke schooladvies. 3.Voorrang geven aan kinderen in hun eigen buurt. 4.Kinderen van buiten de stad alleen toelaten wanneer alle Amsterdamse kinderen zijn geplaatst (behalve als er in de betreffende plaats geen middelbare school is).'
- 'Een eerlijker lotingsproces. Vooruit kijken, 8 jaar geleden was al bekend dat er nu veel kinderen van de basisschool af zouden komen. HAVO/VWO scholen aanpakken die HAVO kinderen weigeren. Echt de kernprocedure volgen; dus het basisschool advies laten gelden en niet de citoscore!'

Ook worden ideeën over verbetering van de kwaliteit, het verkleinen van scholen en het meer mengen van scholen aangedragen:

- 'Er zouden geen sterke/zwakke scholen moeten bestaan misschien moeten de docenten beter opgeleid worden zodat alle scholen even sterk worden.'
- 'De meeste ouders willen voor hun kind geen leuke school maar een goede school, dus al het opleuken van scholen (sportklassen, kunstklassen, media) etc. kan achterwege blijven. Waar in geïnvesteerd moet worden is in goede gemotiveerde leraren met hart voor het onderwijs en voor de leerlingen.'
- 'Ik heb tijdens de rondgang langs scholen gemerkt dat veel afhangt van de leraren die op een school werken. Als nou op alle scholen zulke gemotiveerde leraren zitten als op de favoriete scholen, dan heb je wat. Hoe kan je genoeg van zulke mensen vinden?'

Daarnaast zijn er ook nog andere adviezen, gegeven antwoorden zijn bijvoorbeeld:

- 'Meer plaatsen voor creatieve kinderen en minder voor dalton en montessori want kinderen in deze leeftijd hebben toch leiding en structuur nodig.'
- 'Goede schoolgebouwen ter beschikking stellen in plaats van containers. Niet alle grote gebouwen aan horeca verpatsen, maar voor onderwijs aanwenden, niet alleen aan de randen van de stad, maar ook op dure plaatsen.'
- 'Vrije-marktwerking zou kunnen helpen, de instemming van alle schoolbesturen bij vorming van één nieuwe school lijkt een achterhaald principe.'

Samenvatting

De aanbeveling van ouders is duidelijk, er moet iets worden gedaan aan het loten. Ook willen ze dat er iets wordt gedaan met de positie van Amsterdamse ouders ten opzichte van de ouders uit de regio; voor beide groepen zouden dezelfde voordelen of voorrangen moeten gelden. Als laatste komt hier weer de kwaliteit als belangrijk speerpunt naar voren, ouders willen ervan uit kunnen gaan dat de kwaliteit op een school goed is.

Gemeente Amsterdam
Bureau Onderzoek en Statistiek

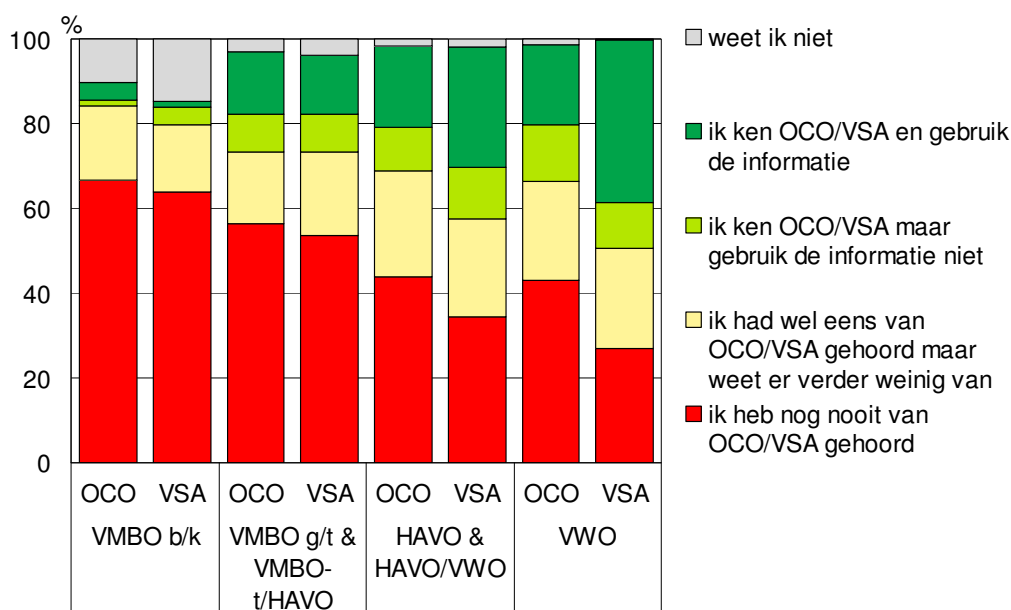
Berlage of Barlaeus?

Bijlage 1 Oudervertegenwoordiging

Er zijn in Amsterdam een paar belangenbehartigers die opkomen voor de positie van ouders in het onderwijs. Zo is er de Stichting Vrije Schoolkeuze Amsterdam (VSA) die zich inzet voor het recht op vrije schoolkeuze van Amsterdamse ouders en wil dat er een oplossing voor het loten komt. Daarnaast is er de Onderwijs Consumenten Organisatie (OCO), die informeert, adviseert en verbindt Amsterdamse ouders en leerlingen. Als laatste vertegenwoordigen de ouders in de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (gmr) van een schoolbestuur ouders op de aangesloten scholen.

De bekendheid van deze organisaties verschilt onder groepen ouders, zo heeft ruim 60% van de VMBO-b/k ouders nog nooit van VSA en/of OCO gehoord terwijl van de HAVO en/of VWO ouders tussen de 25% en 45% nog nooit van deze organisaties gehoord heeft (zie figuur 1). Hiernaast zijn HAVO en/of VWO ouders beter bekend met VSA dan met OCO.

Figuur 1 Bekendheid VSA en OCO naar basisschooladvies kind

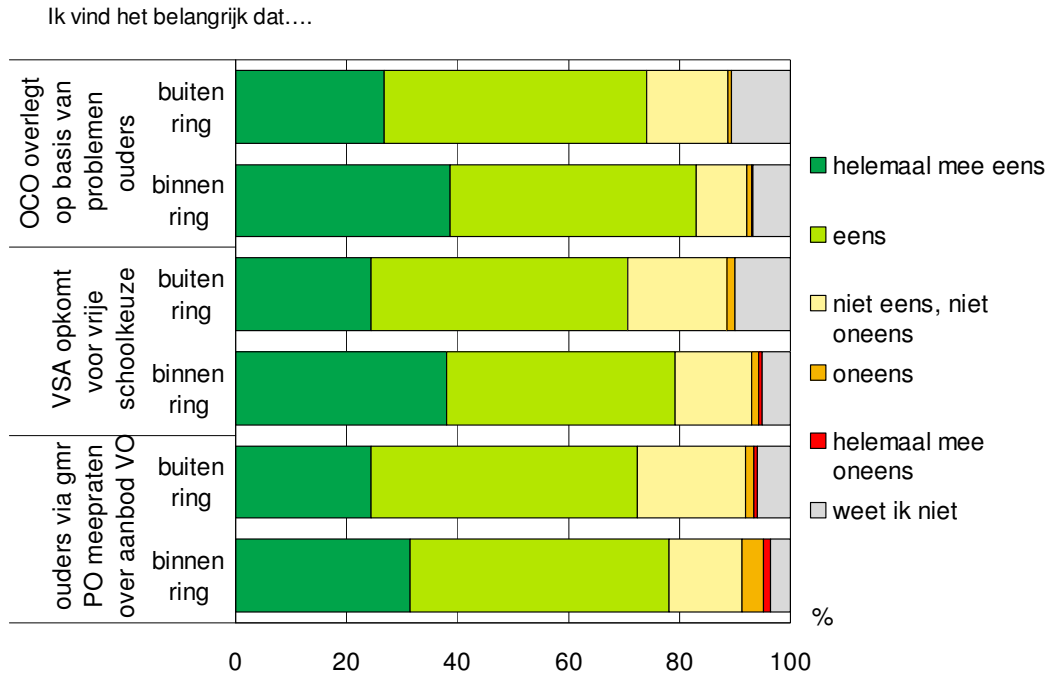
We hebben ouders de volgende stellingen over inspraak van ouders voorgelegd:

- Ik vind het belangrijk dat ouders via de medezeggenschap binnen het basisonderwijs mee kunnen praten over het aanbod van voortgezet onderwijs (in aansluiting op de basisschool)
- Ik vind het belangrijk dat VSA opkomt voor vrije schoolkeuze van ouders
- Ik vind het belangrijk dat OCO met de gemeente en de schoolbesturen overleg voert op basis van vragen en problemen van ouders

Een meerderheid van de ouders (meer dan 70%) is het (helemaal) met deze stellingen eens. Er zijn kleine verschillen tussen ouders van binnen de ring (vaker mee eens) en ouders buiten de ring (vaker weet niet en neutraal), zie ook figuur 2. Hiernaast vinden

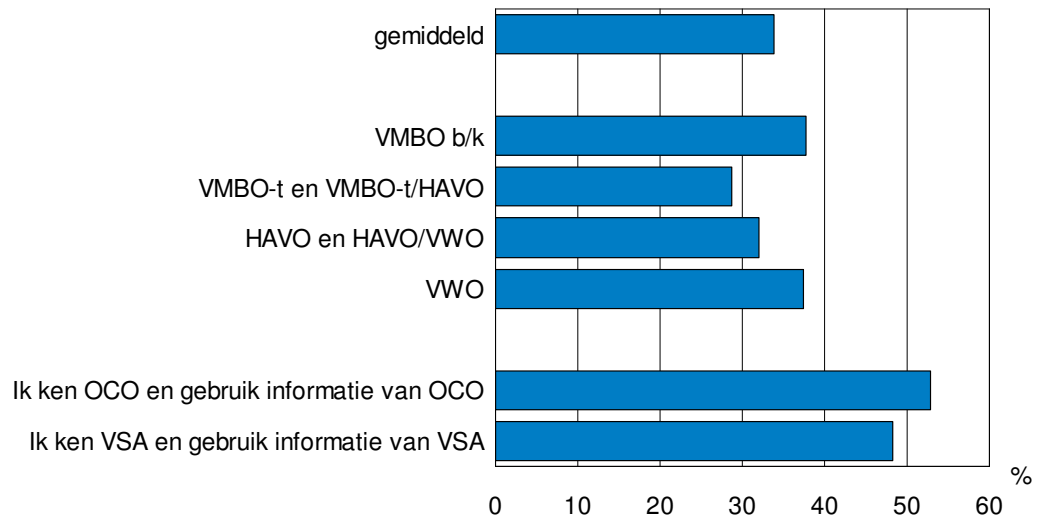
ouders die bekend zijn met de ouderorganisaties het werk van de organisaties vaker heel belangrijk.

Figuur 2 Mening over belang ouderorganisatie naar woonplaats

De meeste ouders vinden het moeilijk om de invloed van ouders op het onderwijsaanbod te beoordelen, bijna de helft van de ouders (45%) heeft hierover geen mening. Een derde van de ouders vindt de invloed onvoldoende en 20% vindt de invloed voldoende. Ouders die de ouderorganisaties VSA en OCO goed kennen zijn een stuk negatiever over de invloed van ouders; van hen vindt ongeveer de helft de invloed van ouders onvoldoende (zie figuur 3).

Figuur 3 Aandeel ouders dat invloed op het Amsterdamse onderwijsaanbod van ouders onvoldoende vindt, naar BSA kind en kennis van ouderorganisaties

Ouders die de invloed van ouders op het onderwijsaanbod in Amsterdam onvoldoende vinden konden zelf suggesties geven over hoe hun invloed vergroot kan worden. Verschillende ouders noemen voorstellen om de ouderbetrokkenheid bij het naar school gaan van hun kind te verbeteren, daarnaast wordt het verbeteren van de bekendheid van de ouderorganisaties genoemd en ondersteunt men het houden van grootschalige enquêtes onder de ouders. Gegeven antwoorden zijn bijvoorbeeld:

- 'De ouders iets meer betrekken bij het reilen en zeilen op school';
- 'De situatie is al verbeterd ten opzichte van tien jaar geleden. Dat bewijst o.m. deze enquête';
- 'Doe meer van dit soort onderzoeken waar alle ouders hun invloed kunnen gebruiken, bijvoorbeeld per school';
- 'Help ouders bij het helpen van hun studerende kind';
- 'Ik denk toch via een organisatie zoals bijv. VSA, ouders kunnen dit niet individueel regelen';
- 'Ik heb zelf jaren in de MR van de basisschool gezeten en me nooit bezighouden met dit onderwerp, dat vind ik vreemd, daar zou al een stap voorwaarts in te maken zijn';
- 'Laat die verenigingen VSA en OCO er voor zorgen dat ouders weten dat ze bestaan. En wat ouders via hen kunnen inbrengen. Weinig nuttig tot nu toe';
- 'Naar de ouders wordt geluisterd, van daadwerkelijke inspraak is nauwelijks sprake';
- 'Ouders meer betrekken bij besluitvormingen';
- 'Stichten van scholen door ouders makkelijker maken';
- 'Veel van ons begrijpen de Nederlandse taal en het onderwijs niet. Ik moet aan meer informatie komen';
- 'Verschillende scholen tegelijkertijd op een openavond. Zoals nu bv de markt na de eerste ronde. Betere keuzes kunnen dan gemaakt worden als het gaat om welke open dagen je met je kind gaat bezoeken. Vaak zegt een gesprek met vertegenwoordigers van een school mij meer dan het standaard succes verhaal in de scholengids';
- 'Zorg in de eerste instantie dat deze 2 partijen meer bekendheid krijgen, bv door presentaties aan ouders op de basisscholen. Een krachtiger organisatie heeft altijd meer invloed'.